

Emlékeztető

a 2008. november 24-én megtartott
első Regionális Szakmai Napról

Összefogás a hajléktalanság visszaszorításáért

- Helyszín:** Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (1134 Budapest, Dózsa Gy. út 152.)
- Résztevők:** jelenléti ív szerint
- A rendezvény szervezője:** Összefogás a Budapesti Lakástalanokért és Hajléktalan Emberekért Közalapítvány

A szakmai nap a FogLak Projekt (TÁMOP – 5.3.2 Hajléktalan emberek társadalmi és munkaerő-piaci integrációjának szakmai és módszertani megalapozása) keretén belül került megszervezésre.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Tartalomjegyzék

Megnyitó – dr. Győri Péter.....	3
Előadások.....	5
Új lehetőségek a hajléktalan emberek segítésében.....	5
Előadó: Horváth Takács Bernadett.....	5
Mit tehetnek az önkormányzatok?.....	11
Előadó: dr. Győri Péter.....	11
Miért pont ők...?.....	17
Előadó: Breitner Péter.....	17
Előadások után elhangzott kérdések, hozzászólások.....	23
Szekcióbeszámolók:.....	29
„Egyedül nem megy!”.....	29
Helyzetkép az utcáról.....	33
Egy sikeres együttműködés története.....	38
Zárszó – dr. Győri Péter.....	44

Megnyitó – dr. Győri Péter

BMSZKI, szakmai igazgatóhelyettes

Egyes országokban nagyon arra a problémára, hogy a hajléktalanságot visszaszorítsák. Ennek számos tanújelét adják:

- jogszabályokat hoznak,
- forrásokat szánnak erre,
- szervezetekkel kötnek megállapodásokat,
- éveken keresztül előre meghatározott, kidolgozott programok mentén dolgoznak.

Ezek az országok, amelyek maguk is úgy érzik, hogy nem tartoznak a leggazdagabbak közé, ott is korlátozottak a források, de ott mégis sok ember, sok intézmény elszántan, kitartóan tesz annak érdekében, hogy visszaszorítsa a hajléktalanság jelenségét.

Tulajdonképpen majdnem minden ezen áll vagy bukik: megszületnek-e azok az összefogott szándékok, hogy valamit tenni akarunk a hajléktalanság visszaszorításáért. Ez után a több résztvevős szándék után jöhetnek szóba a szintén fontos technikai kérdések, hogy **hogyan tegyünk ezt**. Utána rátérhetünk arra, hogy **hogyan tegyünk jól**.

Amíg nem születnek meg ezek a szándékok, addig nehéz dolga van azoknak, akik jó gyakorlatokat, technikákat akarnak közzé tenni. Ha közelebb jutunk ezeknek a szándékoknak a megfogalmazásához, nyerő helyzetbe kerülhetünk, és sokkal többet tehetünk, mint ma.

Sok olyan szereplőt is meghívtunk ma, aki nem tölti mindennapjait a hajléktalan-ellátásban. Máig valamiféle **misztikus homály** övezi a hajléktalanokat. A hajléktalanok egy tőlünk teljesen idegen, távoli világnak tűnik, miközben a hétköznapiakban ott vannak előttünk az utcákon, aluljárókban.

Az **egyik célja** ennek a Szakmai Napnak, hogy ezt a misztikus borzadályt megpróbálja **eltüntetni**. Mi, akik a hajléktalan-ellátásban dolgozunk, látjuk, hogy **ugyanolyan emberek**, mint mi vagyunk, csak éppen szétment a családjuk, vagy épp elvesztették a lakásukat, munkájukat, vagy akár céljaikat, és ezeken a felületeken segítségre szorulnak.

A Szakmai Nap első felében olyan előadások lesznek, melyek azt célozzák, hogy lerántuk ezt a homály-leplet, és hogy ezeket az embereket segíthető, támogatható embereknek lássuk.

Harmadsorban meg kell említeni, hogy a **különböző szociális ellátó rendszerekben** (hajléktalan és nem hajléktalan) kevés a pénz, sokat kell dolgozni, de valójában **sok tartalék** van. Az egyik ilyen nem jól

kihasznált felület az **együttműködés**. Sokszor egymás mellett futunk (egy ügyfelet több helyen gondozunk, vagy éppen csak egy helyen, pedig segítséget kéne kérni). Valahogy a különböző, önmagukban sokat dolgozó intézmények, szolgáltatások nem eléggé tudnak együttműködni. Ennek javulása több mindenen múlik. Egyrészt a szándékon, magán a gondolkodásmódon, rá kell jönni, hogy az együttműködés önmagában is érték. Valahogy meg kell szervezni a más szolgáltatókkal való együttműködést.

Megpróbáljuk a résztvevőket együttműködésre felhívni. Ez a Szakmai Nap egy folyamat része és kezdete, több évre előre gondolkodunk.

Nem fogjuk földadni a szándékunkat!

Előadások

Új lehetőségek a hajléktalan emberek segítésében

Egy nagyszabású lakhatási – foglalkoztatási program társadalmi összefogással

Előadó: Horváth Takács Bernadett

Összefogás Közalapítvány, szakmai vezető

Hajléktalan emberek társadalmi és munkaerő-piaci támogatása

TÁMOP 5.3.3 pályázati program

A program hajléktalan emberek komplex társadalmi és munkaerő-piaci integrációjának elősegítését szolgálja.

A pályázat – tudomásunk szerint – 2009. első felében kiírásra kerül, elsősorban hajléktalan-ellátó szervezetek részére, de az önkormányzatok és a szakmán kívüli szervezetek együttműködésére és egy szakmán belüli összefogásra van szükség a sikeres kivitelezéshez.

Egyedi program, mert:

- Egyedül a hajléktalan ellátotti csoportnak van olyan külön, önálló intézkedése, mely a társadalmi integrációt szolgálja. 2006-2007 év fordulóján a kormány elé kerülő **hajléktalanügyi előterjesztés** indította el ezt az egész folyamatot. Téli krízis idején a kormány, az önkormányzatok és a sajtó behatóan foglalkozik a hajléktalan-ellátás problémáival, ám szeretnének hangsúlyozni, hogy **nemcsak télen vannak hajléktalanok!**
- A program nem CSAK a munkaerő-piaci támogatást teszi lehetővé vagy kizárólag a lakhatási támogatás dimenziójában létezik, hanem a többi társadalmi integrációs programtól eltérően ezt a **két területet együtt** kezeli.
 - A program megvalósítását egy kiemelt projekt segíti (TÁMOP-5.3.2), melynek keretén belül került megrendezésre ez a Szakmai Nap is.

A program előzményei:

- **Lakhatási programokat** 2004. óta hirdet meg hajléktalan-ellátó szervezetek részére a Hajléktalanokért Közalapítvány és az Összefogás a Budapesti Lakástalan és Hajléktalan Emberekért Közalapítvány. A programokból 4 év távlatából jó tapasztalatok vonhatóak le, fejlődés figyelhető meg mind országos, mind a Közép-magyarországi Régió tekintetében. Sikerült igen hatékony együttműködések megvalósítani.
A hajléktalan emberek önálló lakhatáshoz segítése csak a lakhatásra terjedt ki, a munkaerő-piaci integrációra eddig nem. Általános tapasztalat, hogy a támogatás lejárta után a lakhatásukat csak azok tudták fenntartani, akik stabil jövedelemmel rendelkeztek.
- A közelmúltban a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei, a Menhely Alapítvány és a Fővárosi Szociális Közalapítvány együttműködésével valósult meg egy úttörő vállalkozás, az **EQUAL-program**. Ez egy uniós program hajléktalan emberek **munkaerő-piaci integrációjának segítésére**.
- Jelenleg is fut a **Biztos Munka program**, mely program lényege, hogy a munkáltatóra háruló járulékkerheket átvállalja.
- A szakmán belül a **Nyitás az Utcára program** azt a réteget célozza, akik eddig nem akarták, vagy nem tudták igénybe venni az intézményi ellátást. A program célja az intézményi rendszer, a szolgáltatások használhatóvá tétele az utcán élő emberek számára.
- A **Pilisi Parkerdő program** közterületen, erdőben élő emberek lakhatási megoldását szolgálta. Segítségével sokan tudtak albérletbe vagy végleges helyre költözni.
- A lakáspiac, az önkormányzati **bérlakások alacsony száma** (2006-ban épült lakások /34000/ 1%-a) nehezíti a lakhatási programokat. Alacsony jövedelműeknek nem biztos, hogy a lakásvásárlás olyan könnyen elérhető.
- Nagyon fontos az a felismerés is, hogy **a munka megőrzéséhez nélkülözhetetlen az önálló otthon.**

A pályázat célja:

1. Az önfenntartást fedező rendszeres jövedelem elérése

Személyre szabott támogatások, képzések, fejlesztés révén, a stabil munkaerő-piaci részvétel, illetve az aktív munkaerő-piaci programokban való részvétel biztosítása.

2. **Önálló lakhatás elérése és megtartása**

A foglalkoztatás eléréséhez és megtartásához kapcsolódóan a hajléktalan emberek önálló lakhatásának támogatása. A különféle átmeneti és tartós bentlakásos intézményekben való elhelyezés helyett a piaci lakásbérlet lehetővé tétele és megtartásának segítése. Közvetett cél a hajléktalanok ellátó rendszeréből való kikerülés segítése.

3. **A szociális munka támogatása**

A foglalkoztatás és az önálló lakhatás elérését illetve megtartását középpontba állító szociális munka támogatása a hajléktalan emberekkel foglalkozó szervezetekben. Közvetett cél az ennek érdekében való együttműködések szorgalmazása minden érintett szereplő, szervezet között (mind a szakmán belül, mind a szakmán kívüli szervezetekkel).

Forrás:

Tervezett keretösszeg országos szinten: **2.775.000.000 forint.**

- Konvergencia régiók: 1.665.000.000 Ft
- Közép-magyarországi Régió: 1.110.000.000 Ft

2000 fő támogatható 1,4 M Ft fajlagos költséggel, 27 hónapon át
(kezdés bizonytalan)

15-150 fő támogatása valósítható meg pályázonként.

Kik támogathatóak?

- **Hajléktalan emberek,**
akik a hajléktalan-ellátást vagy ennek híján családsegítő szolgálatot már igénybe vették.
- **Hajléktalan családok,**
amelyek családok átmeneti otthonaiban élnek.

A program elsősorban az intézményekben élőket támogatná, mert:

- ők már túljutottak a krízishelyzeten, önálló és önfenntartó életvitelre töreksenek.
- lehetőség szerint ne forgassunk be a hajléktalan-ellátásba olyan embereket, akik korábban nem voltak hajléktalanok.

Mi támogatható a programban?

1. A foglalkoztathatóság és foglalkoztatás javítása

- OKJ-s képzés megszerzése (felkutatástól az elvégzésig)
- Részvétel egyéb felnőttképzésben
- Képességfejlesztő csoportok
- Kulcskompetenciák fejlesztése
- Kapcsolattartás a Munkaügyi Központokkal
- Foglalkoztatás segítése (felkészítés a munkavállalásra, foglalkoztatási lehetőségek felkutatása, munkaszerződés megkötésének segítése, a munkavállaláshoz szükséges egészségügyi beavatkozások, munkahelyi beilleszkedés és teljesítés követése)

2. A hajléktalan emberek önálló lakhatásának támogatása

- előtakarékosság,
- (al)bérleti lehetőségek felkutatása,
- (al)bérleti díj részbeni támogatása,
- (al)bérlettel kapcsolatos költségek támogatása,
- kapcsolatfelvétel a területen működő más szociális szolgáltatásokkal, önkormányzatokkal,
- átlagosan 20.000 Ft/hó/fő 6-18 hónapon keresztül,

3. Szociális munka

- a foglalkoztatás és lakhatás elérésére, megtartására.
- A foglalkoztatás és lakhatás elérése és megtartása érdekében egyéni, csoportos és közösségi szociális munkaformák alkalmazása (szükségletfelmérés – lakhatási, foglalkoztatási, függőségi, egészségi, egyéni gondozási terv kialakítása – nyomon követése, az önálló életvitel kialakításának segítése).

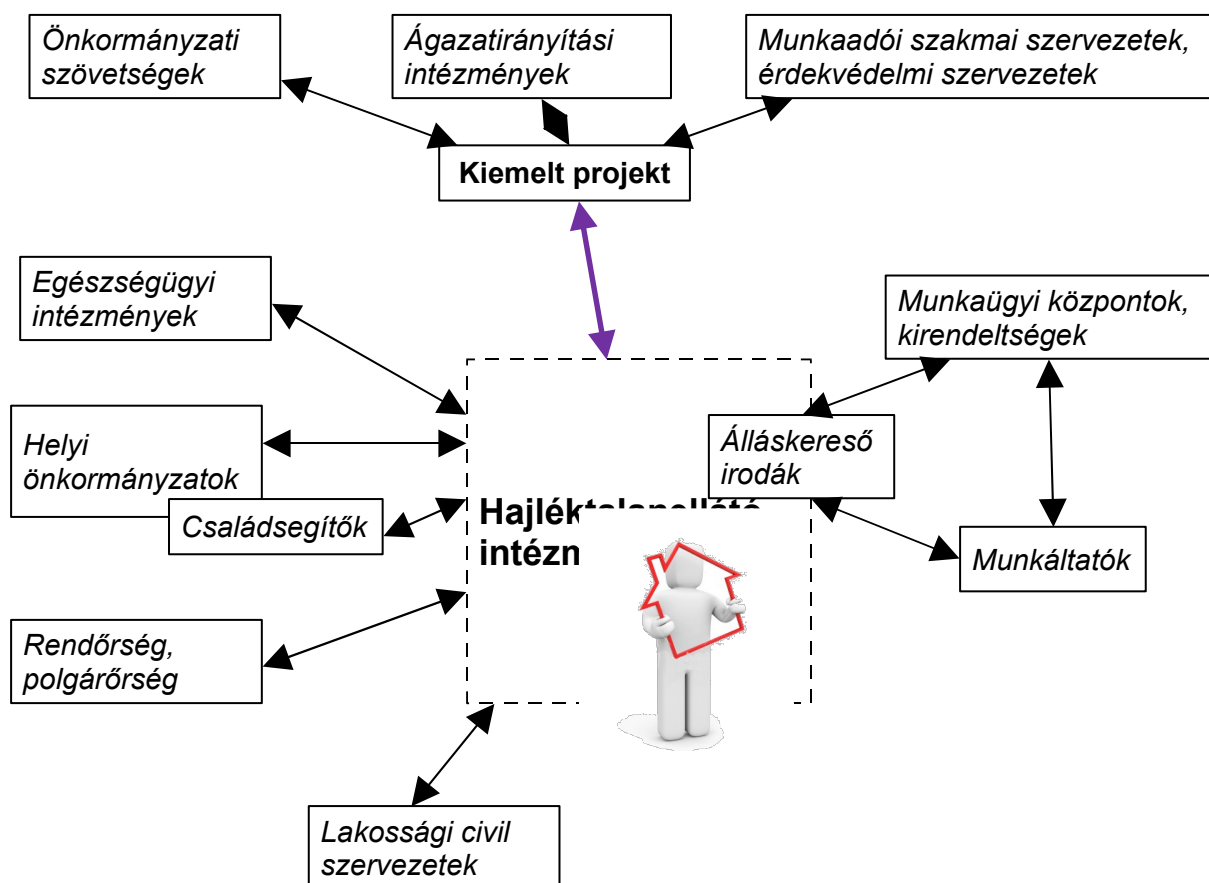
Utógondozás keretében:

- munkahelyi beilleszkedés segítése
- új lakhatási környezetbe való beilleszkedés segítése

A szervezetek támogatása

- Olyan programok, megoldások kifejlesztése, amelyek hozzájárulnak a hazai hajléktalanság megelőzéséhez illetve visszaszorításához.
- A szociális segítség szemléletét, eszközrendszerét, napi működését a társadalmi integráció felé fordítani.
- Társadalmi kommunikáció és cselekvés létrehozása a programok kapcsán.

Lehetséges együttműködések

A kiemelt projekt (TÁMOP-5.3.2) céljai

Programok támogatása közvetlen szakmai segítségnyújtással (módszertani megalapozással, szakmai hálózatépítéssel, helyi szintű szervezetfejlesztéssel, tudásbázis kialakításával, társadalmi kommunikációval:

- a krízis-központú hajléktalan-ellátást **integratív törekvésűvé** is tenni (azaz ne csak az aktuális krízisre összpontosítson),
- **segíteni a munkaerő-piaci integrációt** és az átlagos lakókörnyezetben történő **önálló lakhatást**,
- a hajléktalan-ellátó szervezetek egymás közötti, a társadalmi integrációt segítő **együttműködéseit** kialakítani,
- az integrációt elősegítő együttműködésekbe bevonni a hajléktalan-ellátók számára eddig nem, vagy kevésbé megszólíthatónak bizonyuló, de az integrációra **döntő hatású külső szereplőket**.

A kiemelt projekt (5.3.2) szolgáltatásai:

- Hálózati működés – regionális koordináció
- Regionális lakhatási és foglalkoztatási műhelyek
- Regionális szakmai napok
- Foglalkoztatási és lakhatási referensek támogatása
- Helyi települési koordinációs munkacsoportok támogatása
- Képzések, továbbképzések
- Szakmai, módszertani anyagok (köztük: „Helyi települési koordináció útmutató”)

A kiemelt projekt adatai:

Főkezdvezményezett: **Hajléktalanokért Közalapítvány**
Konzorciumi partner: **Összefogás a Budapesti Lakástalan és Hajléktalan Emberekért Közalapítvány**

A projektre fordítható támogatás összege: **345 277 960 Ft**

A projekt megvalósításának időszaka: **2008. április 1.–2011. június 30.**

A Projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Mit tehetnek az önkormányzatok?

A fővárosi hajléktalanügyi stratégiáról

Előadó: dr. Győri Péter

BMSZKI, szakmai igazgatóhelyettes

A Fővárosi Hajléktalanügyi Stratégia már nem csak tervezet, mert **2008. október 30-án** elfogadta a fővárosi közgyűlés. A nyomtatott változata, mely mindenki számára rendelkezésre áll itt a Szakmai Napon, épp most került ki a nyomdából.

Az idő szűke miatt **dr. Győri Péter** vázlatosan a résztvevők elé tárta a hajléktalanügyi stratégiát, egy-két fontosabb súlypontot kiemelve.

A legfontosabb hangsúlyozni, hogy – több éves előkészület után – **VAN** fővárosi hajléktalanügyi stratégia. Az alap, az első 1999-ben született. Nem a stratégia a lényeg, hanem ami valójában megtörténik.

A hosszú és folyamatos egyeztetés, tárgyalás, egymás véleményének csiszolása oda vezetett, hogy nagyjából ugyanabban a mederben haladnak 1999. óta a főváros vonatkozó lépései, amit a stratégia leírt.

Ez azért fontos, mert sikerült a résztvevőknek egy olyan **közös álláspontot** kialakítaniuk, amit mindenki magáénak érzett, és annak szellemében cselekedett.

A mostani stratégia az 1999-es koncepció felülvizsgálatán, értékelésén alapszik, annak továbbfejlesztése. Az derült ki, hogy lehet stratégiát kialakítani, és lehet is azt követni.

Helyzetkép:

1. A fővárosi hajléktalan-ellátás **kapacitása** jelentősen **megnőtt** az elmúlt évek során attól függetlenül, hogy hogyan változott az utcán élők száma. A hajléktalan emberek közül egyre többen tölthetik éjszakáikat fedél alatt.
2. Ami kevésbé előremutató viszont, hogy még mindig milyen **lakásvizonyok** vannak Budapesten.
 - A statisztikák (13. oldal a stratégiában) a 10-20-30 évvel ezelőtti viszonyokhoz képest javulást mutatnak sok ponton, de a legutóbbi, **2001-es** népszámlálási **adatok** is azt mutatják, hogy még mindig

iszonyú lakhatási viszonyokat hordunk örökségeként magunkkal, és ez még mindig jelen van a mai budapesti lakáspiacon.

- Ami újdonság, hogy például a KSH (népszámlálás) szerint mintegy **30 ezer** háztartás él **magánbérletben** Budapesten (és ezek csak azok a háztartások, melyek bevallották, hogy magánbérliők).

Ezt azért kell megemlíteni, mert sajnos jelenleg ez az egyik olyan lakhatási mód ma Magyarországon és Budapesten is, ahol a magánbérliők egy része rendkívül bizonytalan helyzetben van. Erősen a hajléktalanság veszélyében élnek. Ezekkel az emberekkel a családsegítők és a hajléktalan-ellátók nap mint nap találkoznak. Persze vannak biztonságosabb magánbérletek is, de sokszor nem kötnek szerződést, és a lakhatás egyik napról a másikra megszűnhet. Ezek az alkalmak a hajléktalanság veszélyét rejtik.

- Mintegy **10 ezer** olyan háztartást találtak Budapesten, melyek **egyéb jogviszonyban** élnek az adott lakásban. Ezek zömében a jogcím nélküliek (valószínűleg ezt sem vallotta be mindenki).

- Jelen pillanatban már csak alig több mint **50 ezer önkormányzati bérlakás** van Budapesten. Ez egy hihetetlen csökkenés, 20 évvel ezelőtt 400 ezer ilyen lakás volt Budapesten.

Ha azt vesszük, hogy hány önkormányzati bérlakás van, akkor ehhez képest elriasztóan magas szám, hogy 10 ezer háztartás jogcím nélkül él.

Ez a probléma nyilván valamilyen módon kezelést igényel, erről lesz még szó a későbbiekben.

- Van Budapesten **40 ezer** olyan **lakás**, ahol úgynevezett „**hagyományos**” **fűtés** van (fával, szénnel, olajjal fűtenek). Azok pedig, akik a gázosítási program idején megtartottak egy cserépkályhát a gáz mellé, ezen a télen fát vesznek. Tehát ahol gázzal fűtenek, de lehetőségük van rá, inkább visszatérnek a hagyományos fűtéshez.
- Még mindig van a budapesti majdnem 800 ezer lakásból **80 ezer** (szintén 2001-es adatok) olyan, melyek **maximum félkomfortosak** (félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakás).

Ezek fokozatos **megoldásra váró problémák**, melyeket fontos megemlíteni egy ilyen stratégia kapcsán, már csak azért is, mert az elmúlt 20 év alatt nem volt tapasztalható olyan összefogott, határozott politika, mely akár az országban, akár Budapesten ezeket az enyhén szólva nem 21. századi lakásvizonyokat ténylegesen megpróbálná megoldani lakás- vagy várospolitikai szinten.

A bizonytalan lakhatási helyzetek radikálisan nőnek, a komfortbeli elmaradott viszonyok pedig fokozatosan csökkennek.

A stratégia

A mostani stratégia az 1999-es fővárosi hajléktalanügyi stratégia fő megállapításait, célkitűzéseit veszi sorba, valójában egy **elszámolás**, hogy a célok milyen mértékben valósultak vagy nem valósultak meg. Az értékelésen túl megfogalmaz teendőket is, tulajdonképpen továbbvisz korábbi célokat, illetve hozzátesz azokhoz.

Néhány fontos pont a koncepcióból:

1. A Fővárosi **Önkormányzat** lakhatással kapcsolatos **teendői** és lépései.

Azt is mondhatnánk, hogy ez részben a prevenciót, a hajléktalanná válás megelőzését célozza, részben pedig a hajléktalanságból való kikerülést.

Részben a pénzbeli támogatásról van szó, melyet továbbra is fenntartana a főváros (lakásfenntartási támogatási rendszer, más néven lakásrezsi támogatás vagy hálózatalapítványi támogatás), részben pedig klasszikus lakáselosztási célok is megjelennek. Az önkormányzatnak vannak lakásai (szobabérlők háza, átmeneti lakások, stb), a megüresedőket időről-időre megpályáztatja, újra bérbe adja őket.

2 csoportnak preferenciája van az ilyen bérbeadások elbírálása során:

- Volt állami gondozott fiatalok,
- Hajléktalan-ellátó rendszerben lakók.

Ennek a jövőbeni megtartása is megfogalmazódik a stratégiában.

Kialakult a költségfedezeti lakbér kialakítás, melynek során megpróbál a főváros, mint lakásgazdálkodó a tényleg szűkített önköltséggel számolni, és a lakbérpolitikájában csak pusztán a lakásfenntartás (nem pedig rejtett profitérdekeltség) fedezetét fizettetni a lakbéren keresztül.

2. Megelőző lépéseken kívül célzottan a hajléktalan emberekkel közvetlenül foglalkozó fővárosi **önkormányzati intézmények** (ez maga a BMSZKI) jövőbeni irányvaival, hogy **merre fejlesszenek**.
3. Ezen kívül talán ami specialitás (bár a kerületi önkormányzatok is rengeteg szervezettel vannak kapcsolatban), hogy elég nagy részről a hajléktalan-ellátás kapcsán a **civil szervezetekkel** való **együttműködésről**. Az összes budapesti hajléktalan-ellátásnak egy jelentős részét civil szervezetek szolgáltatják (kb. 50%). Ez az

arány szolgáltatási fajtánként változó, ám tény, hogy a civil szervezeteknek fontos szerepük van az ellátásban Budapesten.

Két nagyobb szerződéscsomag is működik, melyek alapján a Fővárosi Önkormányzat ténylegesen segíti támogatásokkal fenntartani ezeket a szolgáltatásokat:

- Speciális szolgáltatásokra irányuló támogatási csomag 370 millió forint évente (diszpécser szolgálat, krízisautó, álláskereső, lakhatási-támogatási tanácsadói szolgálatok)
- Állami normatíva kiegészítése

Szállást nyújtó civil szervezetek normatíváját kb. 30%-al kiegészíti.

Ezzel kapcsolatban is szerepelnek kisebb újítások a stratégiában, pl.: hogy a normatíva a betöltetlen helyek után is járjon. Ez arra jó, hogy ahol szorul az állami normatíva hurok, ott legyen egy olyan pótlás, hogy a szállások azért működjenek.

Mi tehetnek az Önkormányzatok?

Nemcsak a fővárosi, hanem a kerületiek és a regionális önkormányzatoknak is lehetnek tennivalóik.

Az, hogy a hajléktalanok (pénzbeli és egyéb) ellátása kinek a feladata, törvényileg szabályozva van. Ez azonban nem feltétlenül elég, tenni, akarni kell!

A stratégiában benne van az a megközelítés, hogy egy Önkormányzatnak mit kell tennie, ha tenni akar.

A stratégiában megállapítást nyer, hogy valahol a lakhatásnál kell kezdeni az egészet.

- Lakhatás biztonságának a megőrzése

Sok feladata van az Önkormányzatoknak azzal, hogy megpróbálja az embereket benntartani a lakásban. Vannak helyi rendeletek a lakásfenntartási támogatásról, melyeket meg kell vizsgálni, hogy a kizárást célozzák-e, vagy ténylegesen segíteni akarnak a bajba jutottakon, hogy ne kelljen eladósodniuk, vagy a lakásból kikerülniük.

A támogatás egy speciális formája a normatív lakásfenntartási támogatás. Ennek 90%-át a központi költségvetés fedezi, tehát szinte független a helyi önkormányzat pénzétől. Ezen belül vannak néhol olyan helyi rendeletek, melyek kizárnak populációkat a támogatásból. Persze vannak olyan rendeletek is, amelyek révén tényleg eljut a pénz minden rászorulóhoz.

- 2007. évi változás, hogy a központi szabályozás 3 részre bontotta a **lakbérszabályozást**: piaci, költségelví és szociális. Ez sajnos kevés visszhangot kapott a médiában. Voltak olyan önkormányzatok, ahol 5-6, de volt olyan is, ahol tízszeresére emelkedtek a lakbérek. Nagyon fontos annak megállapítása, hogy melyik lakás melyik kategóriába sorolható.
- **Jelzőrendszeres szolgálatot** (a gyermekvédelemben ez törvényileg szabályozott) nagyon időszerű lenne működtetni a lakáskrizisbe¹ került családoknál is. Jobb ezt a korai szakaszban jelezni a Családsegítő Szolgálatnál, és megpróbálni valamit kezdeni ezekkel a családokkal. A főváros bizonyos kerületeiben működik ez a korai jelzés (pl. a vagyonkezelő értesít), a legtöbb kerületben azonban az adatvédelmi törvényre és túlterheltségre hivatkozva elzárkóznak ettől.
- Jövedelemhez, **munkához juttatás**
Az önkormányzat fontos feladatot lát el különféle közhasznú munkák szervezésében.
Olyan szolgáltatások is kellenének, melyek a nem hajléktalan emberek (lakásban laknak, de kezdenek eladósodni) munkához jutását segítenék. Ez egy fontos felülete a hajléktalanság megelőzésének.
- Elkezdtek úgynevezett **Nappali Centrumok**, nyitott házak létrejönni. Ez egy olyan szolgáltatás, ahol különböző csoportos foglalkozások, egyéni tájékoztatások, beszélgetések érhetőek el speciális, bizonytalan helyzetben lévő, tehát nem feltétlenül hajléktalan embereknek. Hajléktalan-ellátók és nem hajléktalan-ellátók is működtetnek ilyeneket.
- **Alkohol- és pszichiátriai gondozók** helyzete
Kórházhoz vagy szakrendelőhöz csatolva működnek (egyre inkább az utóbbi). Ugyanolyan hányatott a sorsuk, mint az összes többi segítő hálózatnak. Az Önkormányzat dönt sorsukról. Ha úgy látja, hogy lakói közt jelen van ez a probléma, oda kell figyelni. A helyi gondozókra nagyobb feladat hárul.
A Fővárosi Önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti megállapodásnak helye lenne ezzel kapcsolatban.

A lakásfenntartási támogatás:

A Fővárosban 2006-ban igen kevés, mintegy 8 ezer háztartás részesült **normatív** (az állam által 90%-ban támogatott) támogatásban. Nem működött. A Fővárosban a támogatás legnagyobb részét pénzbeniként, és nem **természetbeniként** folyósítják, azaz nem a szolgáltatónak,

¹ lakbér-, rezsitartozásuk van, vagy pl. ha támogatást igényelnek, de a helyi rendelet kizárja őket

követelőnek fizetik, hanem közvetlenül az embereknek, így a támogatás felhasználási hatékonysága radikálisan romlik, mivel fennáll annak a lehetősége, hogy másra költik el a pénzt.

2007-ben gázár-támogatásban 240 ezer háztartás részesült, főtáv hő-támogatásban pedig 100 ezer. 2008-ban ez 25%-al kevesebb. Az tisztán látszik, hogy sok az alacsony jövedelmű háztartás.

A hajléktalanság szempontjából preventív eszköznek számít az adósságcsökkentés. Az önkormányzatoknál nagyon változó helyileg, hogy mennyire tudnak, vagy akarnak **adósságcsökkentési tanácsadói szervezeteket** működtetni.

A Családsegítő Szolgálatok ezen részlegei egyre inkább túlterheltek, nagy a forgalmuk, és ez azt jelenti, hogy nem marad idő igazán, érdemben foglalkozni a családokkal, pedig igazi változást ez hozhatna.

A hajléktalan-ellátó szolgáltatások egy része a Közigazgatási Hivatalon keresztül jut működési engedélyhez, bizonyos szolgáltatásokat viszont a helyi jegyző engedélyez, ellenőriz (pl.: az utcai szolgálatok). Közvetlen ráhatással vannak a helyi szolgálatokra.

El tudjuk képzelni, hogy a Közép-magyarországi Régióban más önkormányzatok megpróbálják kialakítani a maguk hajléktalanügyi stratégiáit, sőt, segítünk is neki ebben. Ha csak néhány tucat ember megmentését célozzák is meg, az is számít.

Miért pont ők...?

A hajléktalanná válás rizikófaktorai élettörténet-elemzések segítségével

Előadó: Breitner Péter

Összefogás Közalapítvány, regionális koordinátor

Ami a helyzetképet illeti, tovább szűkítve a látószöveget, konkrétan a hajléktalan emberekről, a hajléktalanná válás egyéni okairól, rizikófaktorairól lesz szó, amelyek megtalálhatóak a hajléktalan emberek életében, múltjában.

Az emberi élet olyan, mint egy folyó: követi és építi a medrét.

„Hajléktalanügyis” szemmel ez a hasonlat különösen tetszetős, mert magában hordja azt a jelentést is, hogy azzal a hátránnyal, amit a hajléktalan emberek életében megtalálunk, nem olyan könnyű jó irányba tovább építeni a medret. Elsősorban a követni való mederről lesz szó, illetve arról, amiket a meder rejt.

Élettörténetjükből, eseteírásokból illetve szociális munkások beszámolóiból vontuk le a következő tapasztalatokat.

A rizikófaktorok külön vannak bontva gyerekkorra és felnőttkorra.

Azt mindig is kiemelten fontosnak tartottuk, hogy ami az emberekkel gyermekkorukban történik, nagyon komolyan befolyásolja későbbi életüket.

Szülői családban elszenvedett sérelmek felsorolás szinten:

- **Alkohol** (számottevő probléma).
- **Bántalmazó**, rideg, szeretetlen, túlkövetelő, elhanyagoló **szülő** (főleg apa).
- **Egyenruhás** szervezeteknél dolgozó **apák** jelenléte ezekben a családokban. Ezek az apák sokszor otthon folytatják a szervezetben megszokott autoriter (bent nyelek, otthon kiadom) „üzemmódot”.

- **Felmagasztalt anya** (otthon ragad egy fiatal felnőtt korára is, túlzottan kötődik az anyjához, és amikor az anya meghal, minden összeomlik benne).
- **Szülő elvesztése** (ilyenkor a hiány mellé sokszor az is társul, hogy a maradék szülő újraházasodik, nevelőszülő kerül a családba, ami egy nem vérszerinti, és általában problémás kapcsolat. Olyan is előfordult, hogy a végén egy gyermeknek mindkét szülője lecserélődött). A szülők halála önmagában, meglepő módon az eddigieknél feldolgozhatóbbnak tűnik).
- **Családok vándorlása** gyermekkel együtt. Ez egy csecsemőnek nem érdekes, de egy kisgyereknek (és a fölött) már igen: a családon túlmutató (rokoni, ismerősi, stb.) kapcsolatokat, viszonyokat nem tanulja meg. Illetve ezek helyett, már a külvilág súlyos stigmatizálásával találkozik.
- Nem teljesen tisztázott a **szegénység** és a hajléktalanság viszonya, de a
szegénység ≠ hajléktalanság.
A szegénységnek van megtartó ereje és segítség-láncolata.

Állami gondozásban elszenvedett sérelmek felsorolás-szinten:

Egy szinte teljesen külön kategória az **állami gondozásban** felnőtt embereké (személyek változékonysága, intézményi struktúra, időbeosztás stb.).

Az 1997-es Gyermekvédelmi Törvény hatásait egyelőre nem lehet érezni, de körülbelül mostanára cserélődtek le teljesen a nagy otthonok lakásotthonokra, de még ezek sem működnek hibátlanul. Következtetéseket a jövőben fogunk tudni csak levonni ezzel kapcsolatban.

- Az állami gondozásban felnőtteknek **súlyos kötődési nehézségeik** vannak,
- **önbizalom problémával** küzdenek,
- **aluliskolázottak**,
- **hiányosak** a társadalom- és **külvilágismeretük**.

Breitner Péter által felolvasott interjú-részlet az intézeti élettel kapcsolatban:

...jobban félnek a gyerekek egymástól, mint bármilyen nevelőtől. Hát igen, elnyomás az volt.

- És aztán hány évesen szabadul ez alól az ember? Egyszer csak kinövi?

- Már mint a cselédséget?

- Hogy hívjátok ti ezt? Cselédség?

- Már mint nem cselédség, hanem úgy mondják, hogy csicska, "na, csicska!" Hát hogy nő az ember, érzi, hogy jönnek kisebbek a csoportba, megcsinálja majd ő is ezt.

- Hány éves voltál, amikor már te is használtad a kisebbeket?

- Hát lényegében én nem kényszerítettem, ő ajánlotta. Megérezte a kicsi. Megérezte, mint általában ez szokott lenni. A félelem. A félelem mindenre képes. Megérzi, hogy Úristen, én most olyanokkal vagyok egy szobában, akik nem egykorúak, mert akkor nem lett volna semmi, ha egykorúakkal vagyunk. De amikor megérzi egy ember, hogy fél, akkor inkább már kedveskedni akar. Fél és megcsinálja. És így kezdődik el valahogy, hogy a félelem ráviszi az embert. Még nem is kényszer hatására, ez a félelem hatása. Megcsinálja, hogy jó legyen annak a szemében, hogy ne bántsa majd, előre lebiztosítja magát.

- És tenedek meddig kellett ezt a csicskázást csinálni?

- Hát olyan 10 éves korig. Például én vagyok elsős, és vagyok ötödikesekkel együtt. És utána az ötödikesek fölkerülnek másikba, és mihozzánk a csoportba jönnek a kisebbek. Utána már mi voltunk a nagyobbak. Például volt 8 csoport, én vagyok ötödikes és akkor mihozzánk jönnek megint az elsősök. És ez mindig így van négy évenként. Hát ez rossz volt, de szerintem mindenkinek rossz. Szerintem az, aki a legjobban bűnhődött, az visszafizeti a másikon. És van úgy, hogy lelkiismerete sincs sokszor. Elnyomás volt és félelem, és nem lehetett kiabálni. Kinek? Kinek lehetett volna szólni? Össze lettünk volna verve.

(...)

- Mi volt az a legdurvább eset, ami veled megtörtént és nagyon fáj?

- Hát ezt elmondani pár szóval... Hát volt egy lány, aki azt mondta - nem is tudom, mi végett - hogy beszéljünk. Állandóan éjszaka rájött az, hogy beszélgetni akar. Nem lehetett aludni sem, mert ha valaki beszélgetni akar, teljesen ott kellett lenni, hogy a lábát csikizzem egész éjjel, amíg el nem alszik, és minden hülyeséget meg kellett csinálni. Hogy találjak ki meséket. Szóval ezt nem is lehet így összefoglalni... Rossz volt, teljes terror. Meg ha nem csikiztem, vagy elaludtam, akkor térdepeljek le, úgy leszek egész éjjel, amíg ő nem szól. Ő meg elaludt...

(...)

Ha úgy tízéves korodig ennyi szorongás és félelem volt az életedben, akkor miben volt örömed?

- Nekem az örömöm az volt, ha aludtam. És ez a mai napig is sokszor úgy van.. Amikor alszom, amikor fekszem, amikor mindent elfelejtek. Egy jó álmom, hát nekem már csak ez volt gyerekkoromban. Mindig az, hogy jaj, végre eltelik egy nap és alszok. Szerintem az örömöm csak az volt, hogy odamenekültem, egy álmomvilágba.

A saját felnőtt életútban „elszenvedett sérelmek” „elkövetett hibák”:

Fiatal felnőttkor

Néhány lépés egészen egyértelműen az iménti gyermekkori család következménye:

- **Korai**, konfliktusos **elkerülés otthonról**
Sokan 17-18 évesen elmenekülnek otthonról, elvágva kapcsolataikat, iskolai pályafutásukat. Korai házasságok köttetnek, és ezzel együtt korán jön a gyermekvállalás.
- **„Menekülő” foglalkozások** (pl.: tengerész, kamionsofőr) választása, amelyek sok utazással, a letelepedés hiányával járnak, legitimálják és elmélyítik a kötődésnélküliséget, és elodázzák a következményeit. A távollét alatt minden otthoni száluk elszakad, és ha vége ennek a vándor életmódnak, egyből a hajléktalanságba csöppennek bele.
A menekülés életstratégia is lehet. A sokszor egész életen át való menekülés mögött ilyesféle lélektani háttér állhat.

Itt Breitner Péter felolvasta Örkény István „Az otthon” c. egyperces novelláját:

Örkény István: Az otthon

(Egyperces novellák)

A kislány még csak négyéves volt, emlékei bizonyára összerosódtak, s az anyja, hogy tudatosítsa benne a küszöbön álló változást, odavitte a szögesdrót kerítéshez, és messziről megmutatta a szerelvényt.

- Nem is örülsz? Ez a vonat visz haza.
- És akkor mi lesz?
- Akkor otthon leszünk.
- Mi az, hogy otthon? - kérdezte a gyerek.
- Ahol azelőtt laktunk.
- És ott mi van?
- Emlékszel még a mackódra? Talán a babáid is megvannak még.
- Anyu - kérdezte a gyerek. - Otthon is vannak örök?
- Ott nincsenek.
- Akkor - kérdezte a kislány - onnan meg lehet majd szökni?

- A meneküléssel szemben szintén gyakran fellelhető motívum az **otthonragadás** (persze ez is felfogható menekülésként is). Rokon a felmagasztalt anya motívummal. Az illető ilyenkor a gyermek státuszba szorul bele, otthon ragad felnőtt korra is, így alapvető készségeket nem tanul meg, amiket mások párkapcsolatokban, saját háztartásban tanulnak meg, és amikor a szülők meghalnak, teljesen szétesik az életük.
- **Mobilitás**, azaz erőteljes vágy a szülői társadalmi státusz elhagyására, a szülőkkel együtt. Ez a legtöbbször meggondolatlan lépéseket eredményez. Általában túl nagy ugrásokat próbálnak meg az emberek, hogy a saját közegükből kiszakadjanak, és ilyenkor két társadalmi réteg között a földre zuhannak. Egyébként mindig feszültség minden társadalmi közegváltás.
- **Belenyugvás**, önfeladás, nem-cselekvés – depresszió.
- **Alkohol, játék**
- **Válás**, vagy válás helyett „házipokol”, amikor együtt maradnak a már teljesen elhidegült felek.
- Egészen prózai, de nagyon fontos ok a **munkanélküliség!** Bizonyos szociológiai vélekedések szerint a „legfőbb integráló tényező a munka.”
- Végül az okok láncolatának a vége az, amikor **beépül** a lecsúszott ember **énképébe a hajléktalanság**. Akkor megtanul együtt élni a szegénnyel, a kirekesztettséggel és mások megvető pillantásaival. Ilyenkor már pszichológiai értelemben is megnehezül, hogy ezt az identitást az ember megpróbálja lecserélni valami másra.

Akkor hát hogyan gondolkodjunk társadalmi kérdésekről, és hogyan ne?

Általában az eddig felsorolt okok nem önmagukban jelennek meg, hanem halmozottan.

A kérdés általában az, hogy ki a hibás a hajléktalanná válással kapcsolatban. **Önhibás**-e az illető, vagy esetleg **áldozat**? Valószínűleg egyik sem igaz, és mindkettő igaz.

Azt nem mondhatjuk, mint szociális munkások sem, hogy fel kell menteni a jelenlegi hajléktalan embereket a saját sorsuk és életük irányítása alól. Talán olyasmit kimondhatunk, hogy saját sorsának kovácsa mindenki továbbra is, ilyen világban élünk, de ennek így is kell lennie.

DE a felelősség, amivel ezek az emberek élhetnek (saját sorsuk kovácsolása), sokaknak nehezen megélhető. Valakinek sokkal könnyebb a saját medrét építenie egy számára elfogadhatóbb irányba, míg másoknak ez nagyon nehéz.

Jacqueline Wiseman **társadalmi margó**nak nevezte el azt a jelenséget, azt az egyén rendelkezésére álló teret, amin belül hibázhat az ember. Elmélete azt mondja, hogy a mozgástér a réteg-hovatartozástól és a társadalmi pozíciótól függ. Minél magasabb társadalmi pozícióba tartozik valaki, annál több a mozgástere, annál több hibát követhet el, s annál több rossz tulajdonságot is megengedhet magának anélkül, hogy margójából, pozíciójából veszítene. Minden ember követ el hibákat életében (elkésik, megcsal, stb...). Azoknak az embereknek a margója igen vékony, társadalmi mozgásterük igen csekély, akiket például a legelső kérésüknél kirúgnak.

Minden életformának, emberi működésnek megvan a maga racionalitása, csak észre kell vennünk azokat a körülményeket, amelyek az adott viselkedést racionálissá teszik!

A hajléktalan emberek sorsának folyómedréből szemelvényeket mutattam be. Ezek tények. A tényeket lehet elfogadni és elutasítani. A tényeket elutasító kizáró gondolkodásra szokták azt mondani, hogy totalitárius gondolkodásmód.

Előadások után elhangzott kérdések, hozzászólások

*Hozzászólás, Közép-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal Szociális- és Gyámhivatalának referense: dr. Győri Péter előadása szerint a hivatal (vagy hatóság) mi vagyunk. Szoktunk **ellenőrzéseket** végezni a hajléktalan-ellátó intézményekben, ilyenkor azt vizsgáljuk, hogy az intézmény, illetve a fenntartó a **törvényben előírt szabályoknak** megfelelően működik-e. Fel tudom kérni a módszertani intézményt, hogy mint szakértő nézze meg a szakmai működést, az elkészült szakvéleményt pedig beteszem az intézményről készült jelentésbe. Ennyi történik. Nincs olyan ellenőrző szerv (mint pl.: régen a közoktatásban a szakfelügyelő), aki megnézi, majd egyértelműen előírja, hogy szakmailag hogyan kell tenni, és azt számon is kérheti. Ez nekünk is probléma, hiszen valójában nem tudjuk számon kérni a megfelelő **szakmai működést**.*

*Hozzászólás, dr. Győri Péter: Nem szeretnék ebbe nagyon belemenni. Kellemetlenül érezném magam, hogy a hivatali szervezeti munkatárssal megbeszéljük az ide vonatkozó jogszabályokat, miközben napi kapcsolatban vagyunk, hiszen módszertani intézményként részt veszünk az éves ellenőrzéseken, szakmai programok véleményezésén. Mind a hivatal, mind a jegyzők számára a jogszabály előírja, hogy szakértőt kell felkérni ezen véleményezésekre. Ezeket figyelembe veheti a helyi jegyző. Hogy mit tehet egy hivatal? Példát hoztam előadásom során az utcai szolgálat kapcsán. Ha közösen úgy gondoljuk, hogy az adott ügyre fordított pénzt hasznosabban kéne elkölteni, akkor ennek megvalósításában a hivatalnak igen fontos szerepe van. Ma már olyan új, extrém eszköz is rendelkezésére áll a hivataloknak, hogy egyfajta rendbírságot, pénzbeli bírságot szabhatnak ki ott, ahol komolyabb szabálytalanságot látnak. A tapasztalatunk sajnos az, hogy bizonyos esetekben a **szakmai munkának** olyan **alapjai sérülnek**, amelyek egyben jogszabályba is ütköznek. Az **ellenőrzéseket nem mechanikusan** kéne **túlbővíteni**, mert az nem szolgálja az ellátást. Az ellenőrzők abban működjenek közre, hogy ténylegesen működjenek az ellátások, és segítsék azokat is, akik gyengébbek. Ebben bőven lehet játékterünk.*

*Hozzászólás, Pelle József (BMSZKI, szakmai igazgató): Valóban, a hivatal a jogszabályok betartását, és nem a szakmai tevékenységet ellenőrzi, ez teljesen rendben van. Abban látom a problémát, hogy **a jogszabályba bekerültek a szakmai területet is érintő részek**, melyeknek néha a megértése is problémás, nemhogy az ellenőrzése (pl.: szocioterápiát kéne folytatni az intézményekben. Vajon mire gondolt a jogalkotó?). Az ilyen*

szabályok ellenőrzése előállíthat kényes helyzeteket. A hivatalra van bízva, hogy mit mennyire vesz figyelembe.

Hozzászólás, Közép-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal Szociális- és Gyámhivatalának referense: Amit részünkről, az engedélyező és ellenőrző hatóság részéről ajánlani tudok, hogy bármit jelezhetnek felénk, akár azt is, miben tudunk Önöknek segíteni. Úgy érzem, munkánk során nem akadályozzuk sem az alapítást, sem a működést.

Hozzászólás, Vakok Állami Intézetének képviselője: Fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy **akadály-mentesítés**ben igen rosszul állnak a hajléktalan-ellátó intézmények. Egy vak embernek bejutni vezetőcsíkok híján, és kutyával szinte lehetetlen.

Válasz, dr. Győri Péter: Én azt tudom, hogy a nagyon sok férőhellyel bíró BMSZKI-ban **van ilyen** speciális átmeneti szállórész jelzőrendszerrel, és laknak is ott vak hajléktalan emberek. Nem egy lehetetlen nagy költség ennek a kiépítése, de azért **költség**. Az a tapasztalatunk, hogy az igazi fedél nélküli helyzetet nagyon nehezen tudják komfortosan kiszolgálni a szállók, akár vak, akár mozgássérült az ember. Ez utóbbiaknak talán még nehezebb. Nehéz az ingatlanokat átalakítani, főleg kerekesszék részére is hozzáférhetővé tenni. Vannak ilyen helyek, de van, ahol egyáltalán nem lehet kialakítani.

Válasz, Pelle József: Egy kérdésem lenne, mint hajléktalan-ellátó intézmény a vakok elhelyezésével kapcsolatban. Amit lehet, megteszünk. De biztos, hogy tudomásul kell vennünk azt az elmebeteg helyzetet, hogy vakvezető kutyás emberek járjanak a városban és nekik hajléktalan-ellátó intézményt kelljen létesíteni, ami **költségesebb, mint lakásba juttatni** ezeket az embereket? **Lakjanak lakásban**, és lássa el őket a megfelelő gondozó szolgálat.

Kérdés (Vakok Állami Intézetének képviselője): A hajléktalanügyi stratégia mennyire rugalmas, mennyire lehet rajta változtatni, hogyha változnak a körülmények? Arra gondolok elsősorban, hogy a **pénzügyi válság** hatására százakat bocsátanak el munkahelyükről, és a jelzáloghitelt felvettek **potenciális hajléktalanként** jelenhetnek meg a közeljövőben.

Válasz, dr. Győri Péter: Én **fővárosi** stratégiát említettem, **nem országosat**. Ez viszont országos probléma. Egyébként nem Budapestre a legjellemzőbb ez a hitel-probléma. Ha szükség lesz rá, akkor kormányzati lépéseket igényel, de ez még egyelőre kérdés.

Két dolgot még megemlítenék:

1. Még mindig jelen van az a **rendszerváltáskor született jelzőloghitel probléma**, ami a törvényileg szabályozott 3%-os kamat hirtelen felemelkedéséből keletkezett. Aki tudta, 50%-on letörlesztette az adósságát. Akik viszont nem tudták, azok közül sokan még ma is, **20 év** és 3-4 kormányzati program után **rendezetlen állapottal** bírnak.
2. A mai jogszabályi környezetben a sima helyi lakásfenntartási támogatásban a **lakhatás költségei** között szerepel a **felvett hitel** törlesztőrészlete (ha valakinek megnő a törlesztőrészlete, bekalkulálhatja azt lakásfenntartási költségnövekedésként a kérelemben).

Azaz bizonyos **alapeszközök** egyből rendelkezésre állnak. Hogy ezek elégségesek-e, vagy elégségesen működtetik-e, már más kérdés.

Kérdés (Magyar Vöröskereszt budapesti egységének munkatársa): A pályázatban csak humán erőforrás kiadásai támogathatók, vagy eszközbeszerzés, beruházás, épületfejlesztés is finanszírozható lesz? A másik kérdésem, hogy **egyszeri pályázati lehetőség** lesz, melyet a 2006-2008-as akcióterv tartalmaz, vagy **várható folytatás?**

Válasz, Maróthy Márta (Hajléktalanokért Közalapítvány, TÁMOP 5.3.2, szakmai vezető): Mi szeretnénk a folytatást, de még **minden nyitott**.

A Közép-magyarországi Régió számára a régió fejlettsége miatt 2011. után **erősen kérdéses** a folytatás. Ami a kiemelt projekt szerepe, hogy amit lehet, minimálisan tanulságként megfogalmaz, maximálisan törekvésekkel eléri azt, hogy rendszerszerűvé váljon. Legjobb esetben eléri, hogy a szociális segítő rendszerbe beilleszkedjen. (Amikor 2005-ben az első támogatott lakhatási programokat a két közalapítvány megnyitotta, szerették volna rendszerszerűvé tenni, de nem sikerült. Helyette egy jelentősen bővített eszközrendszerrel folytatódott.)

Hozzászólás, Pelle József: Ebből a programból 2011-ig 2000 embernek van tervezve az ellátása. Ismerve az ellátás kapacitását és a hajléktalanok számát (20-30 ezer), a program fontos és jó, de sajnos **nem fogja gyökeresen megváltoztatni a helyzetet**.

Hozzászólás, résztvevő: Az igaz, hogy regionálisan osztják el ezeket a pénzeket, de az akciótervben a különböző prioritásokban a Regionális Tanács dönt, és hogy mi kerüljön bele, azt az Országos Irányító Hatóság határozza meg, ami kormányzati felügyelet alatt áll. Ők döntenek, hogy a forrás hogyan kerül elosztásra.

Nem látom itt a szakminisztérium képviselőjét, de szerintem velük kellene felvenni a kapcsolatot, ott kellene lobbizni, hogy a források 2011 után is rendelkezésre álljanak.

Hozzászólás, dr. Győri Péter: Jelentem, **folyik a lobbizás**. Más problémáról van szó. A KMR európai szabályozás szerint olyan **fejlett régió**nak minősül, hogy nem folyhat utána már ilyen támogatást. 2011-ig is, mialatt zajlik a program, folyamatos lesz a nyomásgyakorlás a továbbfolytatásért. Már csak azért is, mert ennek sok köze van a hajléktalan-ellátás átalakításához. Alapvető köze van hozzá, és már évek óta folyik is ez a program, csak nem EU-s pénzekből, és nem pont ilyen formában.

Kérdés (Magyar Vöröskereszt budapesti egységének munkatársa):
Intézményi vagy fenntartói pályázatokat várnak?

Válasz, Horváth Takács Bernadett: Mivel uniós forrás van rá, az **ESZA Kht-nek kell kiírni** a pályázatot. Az előző hónapokban folytak a pályázat előkészítése kapcsán egyeztetések, amin Maróthy Márta (Hajléktalanokért Közalapítvány, TÁMOP 5.3.2, szakmai vezető), mint a FogLak Projekt szakértője vett részt. Sok súlyos gond merült fel. A hazai jogszabályok túlnyomó többsége sok, a projekt számára nagyon fontos programelemet nem tesz lehetővé. Nem tudok sajnos egyelőre a pályázat részleteiről biztosat, **minden programelemért küzdünk**. Sokszor felmerült, hogy jogszabályokat kéne hozzá módosítani. Jól halad előre az ügy, de nagyon sok változtatásra van még szükség. A szakma szeretne hatékony programot megvalósítani.

Hozzászólás, XV. kerületi Polgármesteri Hivatal képviselője: Nem kellene felkérni a **kerületi önkormányzatokat**, hogy a **saját szerepükről** tárgyaljanak a stratégia kapcsán? Egy felszólítás hasznos lenne, mert nem mindenki fogja megtenni önként.

Hozzászólás, XV. kerületi Polgármesteri Hivatal képviselője: A munkához jutás programot bizonyára sokan ismerik. Elsősorban a rendszeres szociális segélyben részesülők támogatására épül. Szerintem hasznos lenne, ha a közhasznú munkát illetően bekerülnének ebbe a programba a hajléktalanok is. Sok mindent a jövedelem, a munkahely határoz meg.

Hozzászólás, XV. kerületi Polgármesteri Hivatal képviselője: Szó esett a **laktárak** új formáiról. A Fővárosi Önkormányzat feladata, hogy a laktár

megállapítás elveit szabályozza a kerületekre vonatkozóan. Kerületünkben most éri el a költség alapú laktér szintje a más kerületeknél alkalmazott szociális laktérek szintjét. **Ellentmondás** tapasztalható **a kerületek között**. A piaci bér jövedelemtermelő is lehet, a költség alapú a fenntartási költségeket fedezi. Nem látom tisztán, hogy mi határozza meg, hogy mit tartalmazhat a szociális laktér. Ezt a kategóriát meg kéne határozni konkrétabban. Ahogy én látom, az **önkormányzatok hozzáállása** az, hogy alapvetően **bevétel-centrikusan** határozzák meg a laktéreket.

Hozzászólás, dr. Győri Péter: A Fővárosi Önkormányzatnak nagyon fontos - keretszabályozási - szerepe volt mindaddig a laktér kerületi megállapításában (szempontrendszerrel előírhatott), a kerületek pedig a konkrét rendeleteket hozták meg. Most ez megváltozott, az **új törvény az önkormányzati törvényt átlépte**. Leszabályozták a Főváros helyett a részleteket. Ez azt jelentette, hogy hatályon kívül kellett helyezni a főváros laktér-megállapítási szempontrendszeri rendelkezéseit. Ez éles ellentétben van az önkormányzati törvénnyel, de állítólag egy törvény néha „feles”. A szempontrendszerrel most a törvény határozza meg.

Az önkormányzatot felszólítani nem lehet. Esetleg felkérő határozat lehetséges. A **Főváros** és a **kerületi önkormányzatok** kapcsolata **hímes tojás viszony**. Nem szeretik a kerületi önkormányzatok, ha a Fővárosi Közgyűlés üzenet nekik. Ennek finomabb módjait próbáljuk megvalósítani.

Kérdés, XV. kerületi Polgármesteri Hivatal képviselője: Budapesten több ezer, vagy a 10 ezret is meghaladó hajléktalan van. Ők budapestiek, vagy vidékről jöttek? Tudom, hogy a hajléktalan az hajléktalan, de a forrás sok mindent meghatároz. Nemcsak a Közép-magyarországi Régiót kéne mozgósítani. Tudomásom szerint a kerületünkben lévő kb. 70 **hajléktalan ember többsége vidékről jött**.

Válasz, dr. Győri Péter: A budapesti hajléktalanok körében szokott felmérés készülni, kb. **50% jött vidékről**, ez az arány megfelel a budapesti lakásban élő népesség származási arányával. Ha a **hajléktalan-ellátás javul** Budapesten, fennállt mindig is a lehetősége, hogy vidékről elkezdődhet egyfajta **áramlás** a fővárosba. Ám a vidéki városokban is sokan vannak fedél nélkül. Az nem igaz Magyarországon, hogy a Budapest méretű világvárosokban koncentrálnak a hajléktalanok. Szerintem ez nagyon rossz tény. Van ennek egy kerületi vetülete is. Ha bármely külsős kérdésben előre akarunk haladni, akkor vagy az van, hogy 1-1 kerület előre húz, nem vár a többi kerületre, vagy

az van, hogy a kerületek vagy települések megpróbálnak összefogni, és összehangoltan lépni. Az biztos **nem vezet előre, ha megpróbálunk a sor végén maradni**, és nem fejleszteni mondjuk a budapesti ellátást. Ezek az **emberek és problémák folyamatosan vándorolnak** mind Budapest – vidék, mind pedig a kerületek között. Ha senki nem lép előre, a megoldás sem fog közelebb jönni.

Szekcióbeszámoló:

„Egyedül nem megy!”

A segítő szervezetek és a társadalom más szereplőinek lehetséges együttműködési területei

Szekcióvezetők:

Kóródi Miklós – Autonómia Alapítvány munkatársa, A Helyi települési koordináció útmutató kidolgozásáért felelős szakértő

Breitner Péter - Összefogás Közalapítvány, regionális koordinátor

A szekcióbeszélgetés során a fő téma a szervezetek közötti együttműködés volt, az együttműködés különböző szereplői és szintjei kerültek szóba.

Szó volt arról, **hogyan lehet érdekeltté tenni a munkáltatókat**, hogy hajléktalan embereket alkalmazzanak. Cél lehet a munkaadók közelítése a hajléktalan emberek felé, az **előítéletek csökkentése**. A BMSZKI Álláskereső Irodájának munkatársai többféle módon próbálkoztak különböző munkáltatókkal kapcsolatokat kiépíteni. Fókuszcsoportokon kezdeményeztek beszélgetéseket, szórólapokat készítettek, megkereső leveleket írtak a munkáltatók felé, azonban nagyon kevés eredménye volt mindennek. Tatár Babett (továbbiakban: T. B.) tapasztalatai szerint nagyon **fontosak a kialakult személyes kapcsolatok** a szociális munkások és a munkáltatók között. Megemlítette egy általuk indított tanfolyam tapasztalatát is; a tanfolyam résztvevői közül sokan a gyakorlati terepen bizonyították rátermettségüket, őket a tanfolyam elvégzése után munkavállalóként alkalmazták. A védett munkahelyek szerinte hatásosak lehetnek.

A munkáltatók előítéletei kapcsán felmerült egy másik aspektus is: az ügyfelek zöme munkahely keresésekor nem szeretné, ha kiderülne hajléktalan státusza.

A műhely résztvevői megemléstettek olyan nagyobb munkáltatókat, amelyek köztudottan hajléktalan embereket foglalkoztatnak. A Közterület-fenntartó Vállalat, a nagy idényjellegű foglalkoztatók könnyebben bevonhatók, ha van az **ügyfelek között megbízható utánpótlás**.

Az egyik résztvevő beszámolt negatív tapasztalatáról: 10-15 főt akart egy cég alkalmi munkavállalói kiskönyvvél alkalmazni, de nem találtak egy munkavállalót sem, holott több hajléktalan-ellátó intézményt is megkerestek. Felmerült kérdésként, hogy **mi lehet a háttérben?**

Több lehetséges ok, válasz is született: néhányan a **nem megfelelő szociális munkával**, a **szociális munkások leterheltségével** magyarázták az esetet, Maróthy Márta (továbbiakban: M. M.) szerint a negatív tapasztalatok miatt a hajléktalan-ellátó **intézmények nagy része elvből nem foglalkozik** munkaközvetítéssel (a munkáltatók „szeretetből” ritkán foglalkoztatnak hajléktalan embereket, gyakori a munkáltató visszaélése a hajléktalan ember kiszolgáltatott helyzetével, nem fizeti ki az elvégzett munkát vagy csak töredékét kapja meg a munkavállaló. Az intézményeknek viszont nincsen kapacitásuk a munkáltatók ellenőrzésére, ezért az esetleg hozzájuk beérkező megkeresésekre nem továbbítanak hajléktalan embereket.)

A szekcióbeszélgetés résztvevői az eset kapcsán próbáltak **megoldási lehetőségeket** keresni, amiből kisebb vita alakult ki, mert a vélemények megosztottak voltak. Az egyik lehetséges megoldási javaslat (T. B.) az volt, hogy létesíteni kell **külön irodákat** erre a feladatra, így csökkenteni lehet más hajléktalan-ellátó intézmények leterheltségét, és így lehetőség van a munkáltatókkal való szorosabb kapcsolattartásra, ellenőrzésükre. Az egyik ilyen már létező iroda a BMSZKI Dózsa György úti Álláskereső Irodája.

Kóródi Miklós (továbbiakban: K. M.) szerint azonban nem jó ötlet alternatív munkaközvetítő irodákat létrehozni, hiszen vannak **Munkaügyi Központok**, amelyeknek éppen az az egyik szerepük, hogy ezt a feladatot ellássák. Ezeknek a központoknak kellene megfelelő munkát végezniük. T. B. szerint azonban a Munkaügyi Központok jelenleg nem működnek megfelelően, így **kiszorulnak** a hajléktalan emberek **a rendszerből**. Jól példázza a rendszerből való kiszorulást az is, hogy korábban a Munkaügyi Központok kerületi kirendeltségei nem foglalkoztak a hajléktalan emberekkel, ezért létrehoztak erre külön Munkaügyi Központot, ami jelenleg a Haller u. 6. szám alatt üzemel. Tényleges munkaközvetítést azonban ezek a központok nem végeznek, munkát ritkán tudnak ajánlani ügyfeleiknek.

Egy másik megoldási javaslat is született a hajléktalan-ellátó intézményekbe beérkező állásajánlatok kapcsán (Breitner Péter, továbbiakban: B. P.): **dolgozzanak ki** ezek az intézmények **stratégiát**, hogy hogyan kezelik ezeket az eseteket. Vannak olyan intézmények, amelyeknek van is ilyen stratégiájuk.

Az **önkormányzatok és intézményeik** (családsegítő, kerületi szociális irodák, idősek klubja, gyámhivatal), valamint a hajléktalan-ellátó szervezetek kapcsolata is szóba került. Az önkormányzat fenntartói szerepéből adódóan létezik egy **anyagi érintettség**, függés az önkormányzatok és a hajléktalan-ellátó intézmények között (szállók működésének támogatása).

A hajléktalan-ellátó intézményekben dolgozók tapasztalata az, hogy a családsegítőkkel kifejezetten rossz az együttműködésük. Vannak ugyan napi kapcsolatok, együttműködések a szociális munkások és a családsegítőben dolgozó munkatársak között, de ezek nem formalizáltak, egy-egy ügyben a siker **kizárólag személyes kapcsolatokon** múlik.

A szekcióbeszélgetésen az egyik családsegítőben dolgozó résztvevő tapasztalata az volt, hogy számukra problémát jelent a rendszeres szociális segélyben részesülő nem hajléktalan emberek munkába állítása is. (A Munkaügyi Központ nem tud állást, képzést ajánlani, a családsegítőben kényszerből saját belső tréningeket indítanak.)

Többen úgy gondolták, hogy a szervezetek összességében keveset tudnak egymásról, nem ismerik eléggé egymás munkáját.

Az **utógondozó otthonok** (területi gyermekvédelmi szolgálatok) kapcsán többeknek eszébe jutott az állami gondozottak problémája: van olyan fiatal, aki megtalálja a helyét, de sokan a nem túl nagy összegű otthonteremtési támogatásból vidéken rossz állapotú házat vesznek, majd – mivel benne lakni nem tudnak, korszerűsítésre nem marad pénzük, munkahelyet pedig nem találnak – visszajönnek Budapestre.

Győri Péter (továbbiakban: Gy. P.) szerint nem az a cél, hogy az utógondozásba került fiataloknak az intézmények, szervezetek közötti együttműködés kapcsán legyen „kivezető” útjuk a hajléktalan-ellátó intézmények felé. Hanem épp az, hogy valamilyen lakhatási megoldást találjanak az utógondozás során. A hajléktalan-ellátók szerepe ilyenkor két másik szereplőnek az összekapcsolása lenne. Ugyanez vonatkozik a börtönből kiszabadult emberekre is, akik gyakran szintén a hajléktalan-ellátó rendszerben kötnek ki. Nem maga a szervezetek (pl. **pártfogó felügyelet** - hajléktalan-ellátó szervezetek) közötti **kapcsolat** az, ami önmagában pozitívum, hanem az **együttműködés**. A hajléktalan-ellátók érdeke is, hogy valahogyan egymásra találjanak a különböző szervezetek, különben hajléktalanná válnának az emberek.

A **magánszemélyek** és a hajléktalan-ellátó szervezetek kapcsolatát és együttműködését egy önkéntes említette meg. A magánszemélyektől adományt kapnak a hajléktalan emberek, támogatóik személyes kapcsolatokat, segítséget jelenthetnek számukra. Szerinte külföldön elismerés, ha valaki segít a másikon, akár magánemberként, akár munkáltatóként. Erre valamilyen módon jó lenne Magyarországon is rásegíteni, hogy itt is erény legyen.

Az **önkéntesség** M. M. szerint hazánkban a hajléktalan-ellátásban még kevés helyen alakult ki (Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Magyar Vöröskereszt – itt vannak nagyobb mennyiségben önkéntesek), gyerekcipőben jár. Az önkéntes „friss vért”, másfajta szemléletet jelent.

A szekcióbeszélgetés során szóba kerültek még más, a hajléktalan-ellátással kapcsolatos együttműködésben érintett szereplők is: az **egészségügy, más civil szervezetek** (akik nem hajléktalan-ellátással foglalkoznak), **egyházak**, de ezek együttműködésének bővebb kifejtésére nem maradt idő.

A hajléktalan-ellátó rendszer kapcsán B. P. felvetette, hogy szerinte a hajléktalan embereknek kevés szükségletük kapcsolódik a hajléktalan-ellátó intézményekhez. Az igényeiket sem főleg ott kellene kielégíteni. Ha munkát szeretnének vállalni, akkor a munkáltató, vagy a Munkaügyi Központ az illetékes, ha betegek, az egészségügy, ha lakhatást szeretnének, akkor az önkormányzat, az albérletek jelenthetnek megoldást.

Gy. P. szerint mindez fordítva is igaz: ha el tudnánk helyezni az időseket, betegeket, pszichiátriai betegeket, fogyatékosokat, stb., akkor ki is maradna a mi kliensünk? A máshonnan kihulló emberek intézményrendszere a mienk.

Végül megfogalmazódott kérdésként (K. M.), hogy min múlik, hogy ilyen **nehéz a kommunikáció** a szervezetek között? Miért csak a személyes kapcsolatok számítanak?

A vélemények eltérőek voltak:

T. B. szerint probléma, hogy a szociális törvénybe nincsenek beépítve ezek az automatizmusok, mindenki túlterhelt, ezért nem marad energia a szervezetek közötti együttműködésre. Általában egy ügyfél kapcsán emelik fel a szociális munkások a telefont, nincs idő a rendszeres kapcsolattartásra a szervezetek között „csak” a szakmai fejlődés elérése érdekében. Fontos azonban, hogy használni kell a személyes kapcsolatokat.

B. P. szerint ráadásul mintha az könnyítené meg a munkánkat, ha „átdobunk” valakit a másik szektorba, a túlterheltség miatt néha egyszerűbb, kényelmesebb megoldás hátrítani a feladatokat.

Egy másik hozzászóló szerint néha a szervezetek egymás „ellenfelei”, nem egymás partnerei.

T. B. szerint az együttműködéshez ismerni kell a szervezetnek a saját kereteit: hogy mi az, amit vállalni tud egy adott ügyben, és mi az, amit nem. Cél, hogy színesítsük az eszköztárszert, és tágítsuk a saját meglévő korlátainkat.

Gy. P. szerint mindenkinek meg teljesítenie kell a saját feladatait. Együttműködés akkor alakulhat ki, ha az egyes szervezetek el tudják látni a maguk feladatát.

B.P.: A TÁMOP 5.3.3-as pályázat egyik célja az lesz, hogy a meglévő együttműködések erősítse, illetve hogy újszerű kapcsolatokat, együttműködések hozzon létre.

Helyzetkép az utcáról

Miért élnek közterületen ilyen sokan és mit tehetünk értük?

Szekcióvezetők:

Gurály Zoltán – Menhely Alapítvány, Módszertan vezetője, szociológus

Kovács Ivetta – Menhely Alapítvány, szociális munkás

A szekcióbeszélgetés elején Kovács Ivetta (továbbiakban: K. I.) elmondta, hogy több „laikusra”, civil érdeklődőre számítottak és kevesebb szakemberre, utcai szociális munkásra. A szekció vezetői diagramokon keresztül mutattak helyzetképet arról, hogy kik is élnek ma Budapesten közterületen.

Gurály Zoltán (továbbiakban: G. Z.) beszámolt a „**Február 3.**” kutatás **2008-as adatairól**. Tavaly **más módszertannal** folyt a kutatás, mint a korábbi években, az angolszász országokban már elterjedt ún. headcount (**fejszámolásos**) módszert alkalmazták. A fővárost területekre osztották: a **belső területeket** a számlálók bejárták és feljegyezték a hajléktalan embereket, a **külsőkből** pedig mintát vettek, majd statisztikai becsléssel dolgoztak.

A kutatás eredményei alapján **700-1400 főre** tehető az aznap közterületen éjszakázó emberek száma. Felmerült kérdésként, hogy vajon **mi változott** 2005. óta, amikor **3000 embert** találtak február 3-án fedél nélkül? G. Z. szerint valószínűleg több a **rejtőzködő hajléktalan**, erősebbek az utcai **represszív**, akadályozó **intézkedések**, megemlítette a VII. kerületi polgárőrök negatív példáját, akik köztudottan elzavarják a kerület területéről a hajléktalan embereket.

Többen hasonlóan vélekedtek, egy hozzászóló tapasztalata szerint a XIV. kerületben is elég erős a polgár- és kerületőrök fellépése, emiatt sokkal kevesebb embert találtak a számláláskor, mint a korábbi években. A szociális munkásoknak gyakran keresniük kell a klienst, hogy hova lett, mert elzavarják őket, miközben az önkormányzattal elméletileg folyamatos az együttműködésük.

G. Z. kitért részletesebben is arra, hogy sokan vannak rejtett helyen, a számadatok magukért beszélnek: 2005-ben a VII. kerületben 75 embert, 2008-ban pedig 4 embert számoltak meg. Sokan pincékben húzzák meg magukat, többen átmentek másik kerületbe, de mégsem találták meg őket ott a számláláskor. Előfordulhat, hogy akik vidéken laknak és összevesztek a családdal, azok közül sokan hazamentek, mert inkább a kisebb rosszat választották.

Egy biztos: a két kutatás nem hasonlítható egymáshoz, hiszen **másfajta módszertannal** dolgoztak, ráadásul 2005-ben utcai szociális munkások is regisztráltak, és mások voltak a szakszolgálatok felállásai is. (A IX. kerületben nem volt, a XIII. kerületben több szakszolgálat is volt.) G. Z. szerint kérdéses, hogy milyen határok között használható a fejszámolásos módszer hazánkban? Személyes verziója szerint ez a módszer komoly társadalmi bizalmi tőkére, demokratikus együttélési modellre épül. Abból a feltételezésből indul ki, hogy a ténylegesen hajléktalan emberek azok, akiket az utcán látunk. Olyan szabadságot feltételez, ami szerint aki hajléktalan, az szabad légkörben él, nem fogja atrocitás élni sehol, oda megy és ott tartózkodik, ahol akar. Tudomásul kell venni, hogy Magyarország nem hasonlítható az angolszász országokhoz. Egy keletiesebb modellbe ez nem fér bele.

Az egyik résztvevő, B. Révész László (filmrendező, több dokumentumfilmet is készített hajléktalan emberekről) megkérdezte, hogyha **6500 főre** jön ki országosan a Fedél nélkül élő száma, akkor a **sajtóban miért 30 ezres** létszámot szokott hallani? G. Z. elmondta, hogy többfajta szemlélet van a hajléktalan emberek számának meghatározásánál, a „Február 3.” kutatás során egy időpontot kiszemelve számolják meg, hogy aznap hány hajléktalan embert találnak a szállókon és közterületen. Ebben azok, akik előző nap és utána is utcán aludtak, de aznap éppen nem, nincsenek benne. Lehet, hogy valaki egy évben 3 hétig hajléktalan, akkor őt hogyan számoljuk? Nem mindegy az sem, hogy egy 1000 fős szálláshelyet egy évben 1000 ember vagy 3000 használ? Sok ember kerül ki rövid időre vagy kevés ember sok időre?

A **hajléktalanság útjairól** is szó esett. A kérdőívekre válaszolók között csak közterületen élők és szállón lakó emberek vannak, nincsenek szívdességi lakáshasználók (ismerősöknél, ágy-, albérletben lakók, bizonytalan lakhatási helyzetű emberek) és lakás céljára nem alkalmas helyiségben (pl. pince, fűthetetlen faház) alvók sem (mint ahogy a számadatok között sincsenek). A nyilatkozó hajléktalan emberek 40 %-a csak szállón volt, sosem élt utcán. 30 % volt olyan, aki utcán kezdte és később került szállóra. A hajléktalan emberek 12%-a pedig rögtön közterületen kezdte és mindig is ott élt. A hajléktalanként eltöltött életszakasz átlagosan 4 év. G. Z. fontosnak tartotta elmondani, hogy ezek országos adatok, nem budapestiek, ám az arányok között nincs nagyobb eltérés, viszont az egyes városok egymástól meglepően különböznek (például Sopronban 4 %, Tatabányán pedig 30 % az olyan emberek aránya, akik csak utcán aludtak). A vidéki városokban az ún. fejszámolásos módszer nem, hanem a szokásos lekérdezés volt.

A **hajléktalanná válás okai** között a családi okok (válaszadók harmada), a válás (41%), lakásmaffia (2 %), kilakoltatás (4 %), nem volt

hová mennie (10 %), börtön (2 %) szerepel. Érdekeség, hogy a szakma által oly gyakran hangoztatott okok viszonylag kis százalékban jelennek meg a hajléktalan emberek által adott válaszokban. Sajnos évről évre egyre nő a 6-10 éve hajléktalan emberek számának aránya, jelenleg 30 %-os. K. I. szerint **nagyon sokat számít, hogy ki mióta hajléktalan**, ki mióta él közterületen. Annál nehezebb segíteni, kimozdítani valakit a helyzetéből, minél régebb óta él benne. Az egy éven belül hajléktalanná váltak aránya viszont csökken (első évben 12-14 % körül volt, 2008-ban 8 %). G. Z. a kapott adatok alapján lehetségesnek tartja, hogy ők inkább bemennek szállóra.

A közterületen élők **munkastátuszaiból** kiderül, hogy 80 %-uknak nincs munkája, 16 %-nak van, azonban ebből csak 5 %-nak bejelentett. A munkavállalás akadályaként harmaduk munkaképtelennek tartja magát, 22 %-uk tudna dolgozni, 19 % -nak nagy akadályt jelent, hogy nincs munkalehetőség.

A fedél nélkül élők 5 %-ának van munkája és nem is szeretne ezen változtatni. 15 %-uk úgy gondolja, hogy bár van munkája, de szeretne ezen változtatni. 18%-uk munkaképtelen, de nem is szeretne ezen változtatni. 10%-uk pedig munkaképtelen, de szeretne valamit tenni. 13 %-ban vannak olyanok, akik képesek lennének, de nem szeretnének változtatni, a megkérdezettek 40 %-a képes lenne és keres is, de nincs munkája. Megállapítható tehát G. Z. szerint, hogy az **utcán élők több mint fele valamit akarna és tudna is** csinálni, ha lenne rá lehetősége. K. I. mindehhez hozzáfűzte, hogy a foglalkoztatási, illetve a lakhatási programoknak van a közterületen élők között célcsoportja, hiszen van köztük olyan réteg, aki **bevonható és motivált**. Arról, hogy mi segíthetne nekik kilépni hajléktalanságukból, többségük azt nyilatkozta, hogy a munka és a lakás.

Keserű Zsolt (továbbiakban: K. Zs.), a BMSZKI Külső Mester utcai átmeneti szállójának vezetője K. I. azon szavaira reagált, hogy motiváltak az utcán élők. Ő másképp fogalmazott: **motiválhatók**. Az átmeneti szállón **beléptető szálláshelyet** tartanak fenn utcán élőknek, és vannak **nyitott szolgáltatásaik** is. Van egy álláskeresésre felkészítő csoportjuk, ami az elmúlt évben 35 embernek adott konkrét tréningelemekből szőtt segítséget arról, hogy felkészüljenek a munkaerő-piacra, a csoportokon részben közvetlenül utcáról bejött emberek, másrészt néhány napja a beléptető szállón lakó emberek vesznek részt. 113 fő fordult meg az ún. zsilipszobában, akik közül 30 % biztos elvégezte a képzést. Az álláskeresésre felkészítő csoportot életmód csoporttal és az átmeneti szálláson való lakhatásra előkészítő csoporttal kombinálják. A kollégák tapasztalata az, hogy a készségük megvan ezeknek az embereknek az

álláskeresés terén, csak a gyakorlatban a megvalósítás során nem tudják alkalmazni.

Sajnos egy része a bekerülő ügyfeleknek **(30 %)** **továbbá**ll egy hónapon belül, nem tudják, hová. Sokan nem érettek rá, ezt ő keszonbetegségnek hívja. Túl gyorsan jönnek fel, és **nem tudnak alkalmazkodni** az új helyzethez, pedig könnyített feltételek vannak. Gyakran **önbeteljesítő jóslat**ként működik, hogy a hajléktalan emberek úgy látják előre, hogy nem fog nekik sikerülni, nem tudnak kiilleszkedni a saját életmódjukból. Sokszor nem is hajlandók, „megszöknek” a feladatok, kihívások elől. A **financiális okok** is nagy nehézséget jelentenek hiszen egy hónap áll rendelkezésre, hogy felvegyék a ritmust, mert a havonta fizetendő szállódíj ketyegni kezd). A bekerülők 30 %-a masszív utcás, 70 %-uk inkább krízishelyzetbe kerülő ember. A cél az is, hogy az intézményre szocializálódásban megakadályozzák őket. Eddig főleg éjjeli menedékhelyről jött a többség, ez most megfordult, többnyire utcáról jönnek. Gyorsan pörögnek az emberek, átlag ott-tartózkodási idő 5-6 hónap... De sokan még előbb - 3 hónap után - elmennek lakbérfizetés nélkül, mert nem akarnak/tudnak előtakarékoskodni.

Egy hozzászóló utcai szociális munkás szerint a „sátras” életre berendezkedett emberek életvitelét nagyon nehéz megváltoztatni. Egyszer csak benne találja magát egy olyan helyzetben, amikor **rengeteg kötelezettsége** van, és nem tud megfelelni.

Szóba került a kiírásra váró **foglalkoztatási-lakhatási** program (TÁMOP 5.3.3) is. Egy utcai szociális munkás szerint a **két elemet együtt** kellene kínálni, de nem olyan a struktúra, ez sokszor **nehézséget** okozhat. Van olyan hajléktalan ember, akinek szívesen mondaná, hogy dolgozzanak együtt, viszont a kliensnek esze ágában nincs szállóra költözni, és nem is mindig a kötöttségek miatt. Egyszerűen túl radikális lenne neki a váltás.

Szegezdi Gabriella szociális munkás elmesélte tapasztalatát, hogy a Miklós utcai nappali melegedő használóit „beléptető matracokon” fogadják. Az otthontalanság otthonát próbálták behozni, és működött. Szerinte nem nagy tömegben kell tömeges, nagy étkeztetéseket, szálláshelyeket létrehozni, hanem **személyre szabottan**, figyelemmel kell foglalkozni az emberekkel. A pici, **nem tömeges ellátást** tartja fontosnak, a **kis közösségek megtartó erejét**. A napi több száz fős forgalom leterheli a szociális munkásokat.

Fodor István, utcai szociális munkás (Menhely Alapítvány) szerint **így sincs elég kapacitásuk**, a törvényi előírásban napi hat órát kinn kell tölteni utcán. Ha valakit orvoshoz kell kísélni, egy emberrel néha 2-3 órát sorba kell állni. A meglévő gondozotti körön túl utógondozásra is szükség lenne, és közben még új gondozottakat is kellene keresni. Volt, hogy

felhívták XIII. kerületi szociális intézményből, hogy kíséren el egy embert pénzt felvenni, holott ő a VIII. kerületben volt...

K. I. rákérdezett, hogy **milyenek az együttműködések a hajléktalan-ellátó szervezetek között?** Van bejáratott módszer, vagy teljesen esetleges? Elmondta, hogy az együttműködést nagyon fontosnak tartja. A kliensek szempontjából szerinte fontosak az – akár írásbeli – esetátadások is.

A műhely résztvevői közül többen azt mondták, hogy bár **informális** kapcsolataik vannak, általában nincs semmilyen standard, kidolgozott módszer, vagy írásos megállapodás. A kapcsolatok minősége, gyakorisága szervezetenként **változó**.

Egy hozzászóló a foglalkoztatási-lakhatási program létrejötte kapcsán megemlítette, hogy a **munkáltatói oldal** megszólítása is nagyon fontos lenne.

K. I. elmondta válaszként, hogy a TÁMOP 5.3.2-es pályázat (amely keretén belül például ezt a szakmai napot megszervezték, és amely előkészíti a majdani 5.3.3-as foglalkoztatási-lakhatási pályázatot) egyik célja a munkáltatók megszólítása is, ami nem könnyű feladat. Korábban, az EQUAL pályázat során is számos kísérlet volt a BMSZKI részéről a munkáltatókkal való kapcsolatfelvételre, az előítéletek csökkentésére, de sajnos sok a negatív tapasztalat. A szakmai napra 75 munkáltatót meghívtak, de csak egy képviselője érkezett meg.. A Munkaügyi Központok pedig néha még nehezebb falatok a munkáltatóknál...

Egy hozzászóló megemlítette a **rendszeres szociális segélyek** (rszs) munkaügyi központtal, családsegítővel való együttműködés kapcsán, hogy **változások**, szűkítések várhatók. De erről még tárgyalások folynak. Vannak jó elemei, de nem látja benne a motivációs lehetőséget. Ugyanakkor az önkormányzatokra nagy terheket rak rá. Olyan térségekben, ahol nincs munkalehetőség, hogyan fognak közmunkáztatni, ki finanszírozza, amikor a kormányzati hozzájárulás csökken, (90%-ról 80%-ra lemegy)? Inkább forráselvonásnak tűnik. Ráadásul kivonják belőle pl. a 3 gyerekes anyákat, akik esetleg szeretnének munkát vállalni. Rengeteg új elem van benne, ami adminisztráció elsősorban. Új állásokat kéne létesíteni ehhez.

G. Z. szerint az rszs-ek 80 %-a kisközségekben van, Budapestet ez kevésbé érinti. Az önkormányzatoknak készíteniük kell majd egy foglalkoztatási tervet, ezt el fogják a végtelenségig húzni. Majd ezek után sok embert mentesíteni fognak.

Egy sikeres együttműködés története

Az önkormányzatok és a hajléktalan embereket segítő szervezetek együttműködési lehetőségei egy megvalósult civil – önkormányzati prevenciós partnerség bemutatásával

Szekcióvezető:

Dobó Gabriella – Ifjúságért Egyesület, az ún. lakáskísérési program szakmai vezetője

A szekcióbeszélgetés Dobó Gabriella (továbbiakban: D. G.) program-ismertetőjével kezdődött. Az ismertetés előtt D. G. elmondta, hogy a program bemutatása után ki fog térni az önkormányzattal és más szereplőkkel való együttműködésükre, kapcsolatukra is. Az önkormányzat egyik képviselője, Nyőgéri Lajos is kapott meghívást a szekcióbeszélgetésre, azonban ő sajnos nem tudott megjelenni, más kollégát pedig nem küldött maga helyett. D. G. szerint az együttműködés során is voltak hasonló nehézségeik az önkormányzattal.

Az ún. **lakáskísérési program** Pécssett indult 2005 tavaszán, de az ötlet 2004-ben született, **holland minta** adaptálásával. Az Ifjúságért Egyesület korábbi tevékenységei (családok átmeneti otthonát, anyaothont működtetnek, illetve ifjúsági programjaik voltak) kapcsán egy holland partnerszervezetenél tett látogatást, ahol a szervezet működése, módszerei nagy hatással voltak rájuk. A hajléktalan-ellátás szempontjából programjuk **prevenció**, mert a megelőzés a cél, de **krízisintervenció**ként is fölfogható, hiszen közvetlenül a hajléktalanná válást próbálja megelőzni.

A **programot** az önkormányzat finanszírozza, a fő **cél** az önkormányzati szociális bérlakásban lakó családok segítése, főleg azoké, akiknek lakhatását adósságuk mértéke már veszélyezteti. A **meglévő adósságok csökkentése**, a **lakás megtartása** a cél. Olyan családok pályázhatnak, akiknek a lakbéradóssága meghaladja a 300.000 Ft-ot, vagy nem haladja meg, de adósságkezelési szolgáltatással nem rendezhető a tartozásuk.

A pécsi program működtetése **helyi hálózatban** történik, tagjai az önkormányzat, a területi szociális központok, illetve a szociális lakásgazdálkodási csoport, családsegítő- és gyermekjóléti szolgálatok, a Dél-dunántúli Regionális Forrásközpont és az Ifjúságért Egyesület. Mivel a program kísérleti jellegű, nincsen törvényi háttere, ezért helyi rendelet szabályozza. A szolgáltatókkal (akiknek az adósok tartoznak) pedig az önkormányzat kötött keretmegállapodásokat.

A programnak **két fő eleme** van, az egyik a **lakáskísérés** (más néven gondozás), a másik a **pénzbeli támogatás**. Egy ügyfél maximum 3 évig vehet részt a programban. A pénzbeli támogatás csökkenő összegű, első évben 15.000 Ft, a másodikban 10.000 Ft, végül 5.000 Ft havonta. A támogatást nem az ügyfél kapja, hanem a jogosult (a szolgáltató, akinek tartozik). A cél az, hogy az ügyfelek az idő múlásával minél nagyobb önerővel rendelkezzenek.

A **program gyakorlati menete** a következő: az egyesület kap egy **listát** a 300.000 Ft felett tartozókról, amiből kiválogatják és betérjesztik a Népjóléti Irodának az általuk kiválasztott ügyfeleket. Az ügyfeleket **levélben** felkeresik (maximum kétszer), de mivel sokszor nagyon pontatlan a nyilvántartás (ügyfél nem található, elköltözött, meghalt, stb.), így nem mindenkit érnek el. A levélben felajánlják a programon való részvétel lehetőségét és adnak egy időpontot **személyes találkozásra** a lakóhelyéhez legközelebbi családsegítőben. Ha az ügyfél a második megkeresésre sem jelez, többször nem keresik. A családsegítőben az ügyfél **szóbeli tájékoztatást** kap, tájékozódnak az anyagi helyzetéről, a tartozás mértékéről, az eddigi megoldási kísérleteiről. Kap egy írásbeli tájékoztatást is a jogairól és kötelezettségeiről, ha a programban való részvételről dönt.

A szekcióbeszélgetés egyik résztvevője kíváncsi volt a **jelentkezők visszajelzési arányára**. D. G. elmondta, hogy majdnem az ügyfelek fele nem veszi át a levelet, ezek nagy része azonban a már említett adminisztrációs hiba miatt történik. A fennmaradó 50 %-nak viszonylag elenyésző része nem reagált. Általában a második levélre már mindenki szokott reagálni. Egy másik résztvevő az iránt érdeklődött, hogy **van-e jövedelemhatár** a jelentkezőknél? D. G. válaszolt, hogy nincsen, aki szociális bérlakásban lakik, náluk jelentkezhet. Örülnek, ha valaki fizetőképes. Ugyanakkor előfordulnak furcsa esetek: volt olyan ügyfelük, ahol a lakáskísérő olyan állapotokat talált, hogy maga is meglepődött (bőrbútorok, plazmatévé, stb.) Ez az ügyfél nem akarta kifizetni a tartozását, nem is működött együtt, aztán amikor jelezték, hogy jelentési kötelezettségük van, hamarosan leadta a lakását, kifizette a tartozását és megoldotta máshol a lakhatását.

A családdal való **következő találkozás** már **a család lakóhelyén** történik, ilyenkor minden családtag jelenlétét kérik. Az a tapasztalatuk, hogy ahol nem sikerült az első közös találkozáson minden családtaggal beszélni, ott sokkal nehezebb volt a megvalósítás. Csak a család egyik tagjának akarata nem elég a sikeres programhoz.

A következő lépés, hogy a lakáskísérő feltérképezi a családot, erre egy **3 hónapos együttműködési időszakot** terveztek. A tartozások kapcsán gyakran kiderül, hogy sokan nincsenek tisztában a tartozás

pontos összegével. Felmérik a család jövedelmi helyzetét, bevételeit. A fekete munka elég gyakori, s ez az adminisztrációt is megnehezíti, hiszen az ügyfélnek hivatalos iratokban ezt alá kell írnia. Fel kell mérni a külső és belső erőforrásokat, kapcsolati hálót, családszerkezetet. Nagyon fontos a motiváltság, illetve hogy a háztartás mennyire terhelhető. Mindennek elméletileg 3 hónap alatt ki kellene derülnie, de a gyakorlat azt mutatja, hogy reálisan 1 és 6 hónap között van az az időszak, mire mindez kiderül. Mindeközben **előzetes együttműködési megállapodást** kötnek a családdal, amiben megfogalmazzák a közös célokat, ez lehet a tartozás teljes megszüntetése vagy csökkentése is, illetve azt is beleírják, hogy miket kell tenni mindennek az eléréséhez.

A lakáskísérő a 3 hónapos **együttműködés után kérheti**, hogy ügyfele a támogatást megkapja. A **hátralékcsökkentési támogatást** kiegészíti az ügyfél **önrésze**, ami minimum 1.000 Ft, de valójában közös megállapodástól függ, hogy melyik család mennyit tud/képes vállalni. Közben intenzív családgondozás folyik (kezdetben heti egyszeri családlátogatással, aminek a gyakorisága később csökken).

A szolgáltatóktól **moratóriumot** kérnek: megállapodást kötnek, hogy nem tesznek újabb jogi lépéseket az adósság behajtására, illetve többnyire a szolgáltatók a további kamatterhelést is megállítják (Pécsett két kivételes szolgáltató volt, aki ezt nem tette meg: a gáz-, illetve az áramszolgáltató).

Az ügyfeleknek együtt kell működniük a lakáskísérővel, be kell tartaniuk a kereteket, eleget kell tenniük a fizetési kötelezettségeknek, háztartási naplót kell vezetniük (szigorúan blokkokkal kell elszámolni). Az ügyfelek ez idő alatt nem vehetnek fel nagyobb összegű hitelt, tartózkodniuk kell a nagyobb összegű beszerzésektől is.

A **lakáskísérő feladatai**: életvezetési tanácsadást nyújt, segíti az ügyfelét a hátralék rendezéséhez szükséges ügyei vitelében, kapcsolatot tart a szolgáltatókkal, közös értékelésről gondoskodik, a szociális munkások etikai kódexének megfelelően végzi munkáját. A lakáskísérő elsősorban támogató szerepben jelenik meg, de erős kontrollfunkciója is van.

Ha az ügyfelek a szerződést nem tartják be, az önrészt nem fizetik, akkor kizárják őket a programból. A támogatott összeget viszont nem kérik vissza, mert úgy gondolják, hogy nem etikus azzal büntetni őket, hogy még rosszabb helyzetbe hozzák őket, mint amiben a program elején voltak. Ha az ügyfél önhibájából 3 hónapig nem fizeti az aktuális számláit, akkor az egyesületnek elvileg kötelessége jelezni ezt a központ felé. Általában egyéni elbírálást szoktak alkalmazni az ilyen esetekben.

A program **lezárásának** több módja van: van, hogy az ügyfél nem akar tovább részt venni, előfordul, hogy ki kell zárni, jó esetben kifizeti a

tartozását (ilyenkor 3 hónapos utánkövetési időszak jön), és van olyan is, hogy nem fizeti ki, de lejár a 3 év. Ez esetben a családsegítővel tovább együttműködve folytathatja a tartozás rendezését, de erre az időszakra pénzbeli támogatást már nem kap.

A programban dolgozók számára **nagy nehézséget** jelent a programban résztvevő családok **átadása a családsegítőnek**. Van olyan család, ahol nagyon nehéz a látogatások ritkítása is, és vannak olyanok is, ahol egyáltalán nem ritkíthatók. Ilyenkor az utógondozás után átadják a családgondozónak és megbeszélik, hogyan lehetne fenntartani az eredményt. Ez főleg mentálisan sérült, vagy az öngondoskodásra csekély mértékben képes emberek esetén szokott felmerülni, ill. ha nagyon erős kontrollra van ahhoz az adott családnak szüksége, hogy az eredményt fenn tudja tartani.

A programban **öt** felsőfokú szociális területen végzett **kolléga** dolgozik, mindnek van adósságkezelési tanácsadó végzettsége is, hetente munkamegbeszélések, egyéni szupervíziós lehetőség, havonta esetmegbeszélő csoportokat tartanak. Egy lakáskísérőre 15 család jut, a munkaidő rugalmas. Felmerült kérdésként, hogy fizeti-e az önkormányzat a vetített költségeket is (pl. bérszámfejtési, adminisztrációs költségek), vagy csak a béreket. D. G. válaszában elhangzott, hogy nem, az az egyesületet terheli.

D. G. szerint nehéz az **eddig eredményeket** ismertetni, mert a három év egy kliensnél sem zárult még le. 2007. végén 55 családból 33-an kaptak hátralékcsökkentési támogatást, 11 család kérelme folyamatban volt. 3 család esett ki: ennek oka minden esetben a család anyagi helyzetének romlása volt, egy esetben haláleset történt, egy esetben a családszerkezet változott meg (fiatal felnőtt elköltözött). 2008 tavaszára 3 család fejezte be a programot, két év alatt az összes adósságukat kifizették (ez összesen kb. 1,2 millió Ft volt). Egyelőre úgy tűnik, hogy a 4-500.000 Ft körüli adósságot tudják sikeresen kezelni. Eredménynek tekintik azt is, ha a család nem tudja vállalni az önrészt, emiatt támogatást nem kap, de a gondozási folyamattal el tudják érni, hogy nem növekedik tovább az adósságuk. Az is eredmény, ha mintát tudnak adni arról, hogyan tud egy család tudatosan gazdálkodni a jövedelmével.

A szekcióbeszélgetés során elhangzott egy felvetés, hogy a **közoktatás hiányossága** is, hogy nem tanulják meg a fiatalok, hogyan kell háztartást vezetni. Egy résztvevő megkérdezte, hogy **átkerülhet-e** az ügyfél **adósságkezelési tanácsadásba**. Válaszul elhangzott, hogy igen, ha ez eredményesebb, de még csak egy-két ilyen ügyfelük volt. (Adósságkezelésbe az kerülhet bele, akinek kevesebb a tartozása.) Felmerült kérdésként az is, hogy **csak közműtartozásokkal**

foglalkoznak-e, vagy pénzügyi tartozásokkal (pl. lakáshitelek) is. A lakáskísérési program csak közműtartozásokkal foglalkozik. Az adósságkezelési programban elméletileg benne van már a lakáshitel, de gyakorlatilag ezeket nem kezelik, mert többnyire nagy összegek.

A szekcióbeszélgetés második felében szóba került, hogyan sikerült **létrehozni és fenntartani az együttműködést** az önkormányzattal. Az önkormányzattal 2004. tavaszán kezdődött az együttműködés, D. G. jó ötletnek tartotta, hogy a holland mintát megnézték a politikusok is. Nehézségük abban volt, hogy az egyesületnek minden partnerrel fel kellett ismertetnie a saját érdekelttségét, szerepét, a programban való részvételének fontosságát. Az egyesület munkatársai készítettek elő a rendeletet, folyamatosan tárgyaltak a résztvevőkkel.

A holland mintából nem tudtak mindent átvenni, hiszen más a családok alapvető anyagi helyzete, lehetőségei. D. G. szerint Magyarországon sokan annyira el vannak adósodva, hogy egész életükben nem fognak tudni belőle kilábalni, így nehéz motiválni őket. A holland anyaothonokban a csak szociális segélyből élők nagyobb összegből gazdálkodhatnak, mint amennyi a magyar programban dolgozó szociális munkások fizetése. A megélhetés költségei pedig nem sokkal magasabbak, mint hazánkban.

D. G. ismertette azokat a **lényeges tényezőket**, amin egy hasonló program együttműködési sikere múlhat: fontos a **kapcsolati tőke**, a **társadalmi beágyazottság**. Az Ifjúságért Egyesület régóta jelen van Pécsen a szociális ellátásban, két szervezőjük korábbi munkahelyi kapcsolatai előnyt jelentettek számukra az együttműködés során, a résztvevő politikusokat is ismerték korábbról (egyikük korábban szociális munkás volt). Az egyesület munkatársai **minden** szükséges **dokumentációt elkészítettek**, akár más szereplők helyett is, **folyamatosan jelen voltak**, ami szükséges volt a sikeres megvalósításhoz.

Az egyik résztvevő megkérdezte, hogy a **családsegítőt** hogyan sikerült érdekeltté tenni? Nem jelentettek egymásnak konkurenciát? D. G. elmondta, hogy nem voltak ellentétek, kialakult az együttműködés. Az egyesület azokkal az ügyfelekkel foglalkozik, akiket a családsegítők a nagy összegű tartozás miatt nem tudnak bevonni adósságkezelési tanácsadásba. Így át tudtak egymásnak adni ügyfeleket. Ha a családsegítőben olyan ügyféllel találkoztak, akinek pl. erős kontrollra volt szüksége, de leterheltségük miatt nem tudták vállalni, akkor őket is tovább küldhették az egyesülethez.

D. G. azt is elmondta, hogy ez egy kísérleti program, úgyhogy van lehetőségük a **rendeletet módosítani**, és fognak is ezzel élni. Mondott egy példát a bankszámlanyitás kapcsán: úgy gondolták korábban, hogy ez

fontos, hogy benne legyen a rendeletben feltételként, mert így követhető a kivonat alapján a pénzmozgás. Később azonban rájöttek, hogy sok esetben teljesen felesleges, mert a folyószámla fenntartása plusz költséget jelent, és voltak ügyfelek, akik csak a pénz kivételére használták. A fekete munkából származó jövedelmet pedig úgysem lehet látni. Egy másik példa, amit érdemes módosítani: van, hogy a szolgáltatók, vagy a lakásosztály dolgozói is küldenek be ügyfeleket, a rendeletben pedig az szerepel, hogy csak a Népjóléti Bizottság delegálhat.

D. G. a szekcióbeszélgetés végén elmondta néhány általános észrevételét, tapasztalatát.: Szerinte nehézséget okoz a **lakásmobilitással** kapcsolatos probléma: gyakran az lenne a megoldás, hogy a nagyobb lakásból kisebbbe költözzön egy-egy család, vagy távfűtéses lakásból olcsóbb fenntartásúba. Ezen azonban az egyesület nem, tud segíteni.

Ami segítené a munkájukat, de nem kapnak róla tájékoztatást, azok a 3 hónapos tartozások a szolgáltatók felé. Ezekkel az ügyfelekkel, ügyekkel tudnának korábban foglalkozni, és még a nagyobb baj előtt segíteni.

Szerették volna a szolgáltatásukat **eladni bankoknak**, hogy árverezés előtt be tudjanak vonni ügyfeleket a lakáskísérési programba. De sajnos nem találtak fogadókészségre. Sokszor a szolgáltatókkal is nehéz megértetni, hogy az ő érdekük is, hogy együttműködjenek, hiszen akkor esélyük van arra, hogy a pénzükhöz jutnak.

Az egyik résztvevő kíváncsi volt a **program fogadtatására**, illetve arra, hogy mennyire ismerik a pécsiek. D. G. válaszában elmondta, hogy a pécsi átlagpolgár nem tud róla, nem hirdetik különösebben. Azonban az a tapasztalatuk, hogy a rászorultak körében terjed a híre. Az ügyfelek körében kifejezetten jó a fogadtatása. Próbálnak felméréseket is végezni a körükben, az első év végén az elégedettségüket mérték fel, meglepően jó eredményt kaptak.

Zárszó – dr. Győri Péter

Az együttműködés egyik lehetséges műfaja az ehhez hasonló szakmai napok szervezése. Nagyon sokan jöttek el a mai napra, ez egy fontos tanulság. Nem vagyok meglepődve azon sem, hogy a végére ilyen kevesen maradtunk, hiszen mindenki nagyon elfoglalt, szinte naponta vannak megbeszélések, tanácskozások, konferenciák.

Úgy érzem, mintha még mindig nem esett volna le ebben az országban a tantusz, hogy a hajléktalanság sajnos nagyon stabil és nagyon hosszú távú történet. Nem csak az egyes emberek történetében, hanem a tömegesség tekintetében. Mintha még mindig úgy reagálnánk (sajtóra, közvéleményre, politikusokra, stb. gondolok itt elsősorban) mintha 5 perce létezne és 5 perc alatt megoldható probléma lenne. Be kellene rendezkednünk arra, hogy ez a probléma csak hosszútávon megoldható. Akkor van értelmük az ilyen programoknak, ha fel lehet ezeket építeni, és meg tudjuk várni, hogy beérjenek.

Ugyanakkor az egyes emberek életére vonatkozóan nekem egész más a véleményem és a tapasztalatom. Az, hogy működik egy – bizonyos helyzetbe került emberekre – épülő háló, tulajdonképpen arra van, hogy lehetőleg minél kevesebb időt kelljen eltöltenie benne az ilyen helyzetbe került embereknek. Nem kell, hogy feltétlenül azt jelentse, hogy az egyes emberek is hosszú távon ebben kell, hogy maradjanak. Tudjuk, hogy azért vannak, akik hajléktalanok maradnak.

A lakhatási programok az elmúlt években nagyobb forrásból működtek, mint amekkora összeget a TÁMOP a pályázaton keresztül biztosítani szeretne erre. Ez nem lesz tehát egy nagy változás, mert működnek ezek a támogatási formák. A változás abban lehet egyrészt, hogy változik a pályázati feltételrendszer, rosszabb lesz, szétverik az eddig is működő rendszereket, és ha ez a negatív forgatókönyv nem jön, akkor az lehet egy pozitívum, hogy több szervezet fogja tudni ezeket csinálni, mint eddig. Ami mindenképp nagy változás lesz: hogy ezt össze kell kötni egy foglalkoztatási programmal. Aminek két oldala van: lehet ehhez úgy is viszonyulni, hogy mit akarunk mi teljesen vagy félig tönkrement emberek munkaerő-piaci foglalkoztatásával, hiszen naponta munkahelyek szűnnek meg, a másik oldala pedig az, hogy tulajdonképpen az Álláskereső Irodában, amit működtetünk, megállás nélkül nagy a forgalom. Próbálnak és hozzá is tudnak jutni munkához emberek, mert még mindig van munkalehetőség. Nem kényelmes munkák, de vannak.

Szerintem le kell vonni a súlyos tanulságokat a mai napból. És ami a legfontosabb: aprólékos, kitartó munkával lehet felépíteni és javítani az együttműködések a különböző területek között.

A szakmai nap emlékeztetőjének szövege letölthető a www.foglakprojekt.hu weboldalról.

Készítették:

Lapis Kristóf

és

Rónyai Zsófia

45 / 45